

EURÓPSKA ÚNIA

EURÓPSKY PARLAMENT

RADA

V Bruseli 3. apríla 2013
(OR. en)

2010/0374 (COD)

PE-CONS 77/12
ADD 5

STATIS 106
ECOFIN 1090
UEM 345
CODEC 3081
OC 768

LEGISLATÍVNE AKTY A INÉ PRÁVNE AKTY

Predmet: NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o
Európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii
(ESA 2010)– (príloha A– kapitola 5)
SPOLOČNÉ USMERNENIA
Termín na konzultácie pre Chorvátsko: 17.4.2013

KAPITOLA 5

FINANČNÉ TRANSAKCIE

- 5.01. *Definícia:* Finančné transakcie (F) sú transakcie s finančnými aktívami (AF) a pasívami medzi rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami, ako aj medzi nimi a nerezidentskými inštitucionálnymi jednotkami.
- 5.02. Za finančnú transakciu medzi inštitucionálnymi jednotkami sa považuje súčasný vznik alebo zánik finančného aktíva a jeho protihodnoty na strane pasív, alebo zmena vlastníctva finančného aktíva alebo prevzatie záväzku.

VŠEOBECNÉ CHARAKTERISTIKY FINANČNÝCH TRANSAKCIÍ

Finančné aktíva, finančné pohľadávky a záväzky

- 5.03. *Definícia:* Finančné aktíva pozostávajú zo všetkých finančných pohľadávok, majetkových účastí a zlata v prútoch, ktoré je zložkou menového zlata.

- 5.04. Finančné aktíva sú uchovávatel'mi hodnoty, pričom ich držba alebo používanie počas určitého obdobia predstavuje pre ekonomického vlastníka prínos alebo viacnásobný prínos. Sú prostriedkom prenosu hodnoty z jedného účtovného obdobia do ďalšieho účtovného obdobia. Uvedené prínosy sa zaúčtujú prostredníctvom platieb, ktorými sú zvyčajne obeživo (AF.21) a prevoditeľné vklady (AF.22).
- 5.05. *Definícia:* Finančná pohľadávka je právo veriteľa na platbu alebo sériu platieb od dlžníka.
- Finančné pohľadávky sú finančnými aktívami, ku ktorým existujú zodpovedajúce záväzky. Majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov (AF.5) sa považujú za finančné aktívum so zodpovedajúcim záväzkom, hoci pohľadávka držiteľa voči korporácii nie je určená pevnou sumou.
- 5.06. *Definícia:* Záväzky vznikajú, keď je dlžník povinný poskytnúť veriteľovi platbu alebo sériu platieb.

- 5.07. Zlato v prútoch ako zložka menového zlata, ktoré držia menové orgány ako rezervné aktívum, sa považuje za finančné aktívum, aj keď držiteľ nemá pohľadávku voči iným určeným jednotkám. Pre zlato v prútoch neexistujú zodpovedajúce pasíva.

Podmienené aktíva a podmienené pasíva

- 5.08. *Definícia:* Podmienené aktíva a podmienené pasíva predstavujú dohody, na základe ktorých jedna strana je povinná poskytnúť platbu alebo sériu platieb inej jednotke iba v prípade, ak sú splnené určité špecifické podmienky.

Keďže podmienené aktíva a podmienené pasíva nezakladajú nepodmienené povinnosti, nepovažujú sa za finančné aktíva a pasíva.

5.09. Podmienené aktíva a podmienené pasíva zahŕňajú:

- a) jednorazové záruky za platbu tretích strán, pretože platba sa vyžaduje iba v prípade nesplnenia finančného záväzku dlžníka;
- b) úverové prísluby, ktorými sa poskytuje záruka, že sa finančné prostriedky sprístupnia, ale žiadne finančné aktívum neexistuje až do momentu ich skutočného poskytnutia;
- c) akreditívy, ktoré predstavujú prísluby platby podmienené predložením určitých dokumentov, ktoré sú špecifikované v zmluve;
- d) úverové linky, ktoré sú príslubmi úverov určenému zákazníkovi až do výšky stanoveného limitu;
- e) upísané zmenkové emisné poukážky (note issuance facility – NIF), ktoré poskytujú záruku, že potenciálny dlžník bude schopný predat' krátkodobé dlhové cenné papiere nazývané zmenky a že banka, ktorá tento nástroj vytvorila, odkúpi všetky zmenky, ktoré sa nepredajú na trhu, alebo poskytne preddavky v zodpovedajúcej hodnote, a
- f) nároky na dôchodok v rámci dávkovo definovaných zamestnávateľských dôchodkových schém nefinancovaných z fondov verejnej správy alebo penzijných fondov sociálneho zabezpečenia. Tieto nároky na dôchodok, ktoré k danému dátumu vznikli v sociálnom poistení, a nie priamo v hlavných účtoch, sa zaznamenávajú v doplnkovej tabuľke.

- 5.10. Medzi podmienené aktíva a podmienené pasíva nepatria:
- a) rezervy poisťných, penzijných a štandardizovaných schém záruk (AF.6);
 - b) finančné deriváty (AF.7), kde samotné dohody majú trhovú hodnotu, pretože sú obchodovateľné alebo sa môžu realizovať na trhu.
- 5.11. Hoci sa podmienené aktíva a podmienené pasíva nezaznamenávajú v systéme účtov, sú dôležité pre tvorbu opatrení a analytické účely a informácie o nich je potrebné zbierať a uvádzať vo forme dodatočných údajov. Hoci sa v súvislosti s podmienenými aktívami a podmienenými pasívami nemusia uskutočniť žiadne platby, vysoká úroveň podmienených aktív a pasív môže znamenať neželanú úroveň rizika na strane jednotiek, ktoré ich poskytli.

Box 5.1 – Zaznamenanie záruk v systéme

B5.1.1. *Definícia:* Záruky sú dohody, v rámci ktorých sa ručiteľ zaväzuje veriteľovi, že mu v prípade nesplnenia finančného záväzku dlžníka nahradí stratu, ktorú by veriteľ inak utrpel.

Za poskytnutie záruky sa často platí poplatok.

- B5.1.2. Rozlišujú sa tri rôzne typy záruk. Tieto sa vzťahujú len na záruky poskytnuté v prípade finančných aktív. Nenavrhujú sa žiadny osobitý spôsob zaznamenania záruk poskytovaných vo forme výrobných záruk alebo iných foriem záruky. Ide o tri typy záruk:
- a) záruky poskytnuté vo forme finančného derivátu, ako napríklad swap na kreditné zlyhanie. Takéto deriváty sú založené na riziku zlyhania podkladových finančných aktív a nie sú prepojené s individuálnymi pôžičkami ani dlhovými cennými papiermi;
 - b) štandardizované záruky sa poskytujú vo veľkých množstvách zvyčajne na dosť malé sumy. Príkladmi sú záruky za vývozné úvery alebo záruky za študentské pôžičky. Hoci je výška pravdepodobnosti uplatnenia niektorej zo štandardizovaných záruk neistá, skutočnosť, že existuje množstvo podobných záruk, znamená, že možno spoľahlivo odhadnúť počet uplatnených záruk. Štandardizované záruky sa zaznamenávajú ako záruky, z ktorých vznikajú finančné aktíva, a nie ako podmienené aktíva;
 - c) jednorazové záruky, pri ktorých súvisiace riziko nemožno vypočítať so žiadnym stupňom presnosti z dôvodu chýbajúcich informácií o podobných prípadoch. Poskytnutie jednorazovej záruky sa považuje za podmienené aktívum alebo podmienené pasívum a nezaznamenáva sa ako finančné aktívum alebo pasívum.

Kategórie finančných aktív a pasív

5.12. Rozlišuje sa osem kategórií finančných aktív:

AF.1 menové zlato a zvláštne práva čerpania;

AF.2 obeživo a vklady;

AF.3 dlhové cenné papiere;

AF.4 pôžičky;

AF.5 majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov;

AF.6 poisťné, penzijné a štandardizované schémy záruk;

AF.7 finančné deriváty a opcie na akcie pre zamestnancov;

AF.8 ostatné pohľadávky/záväzky.

5.13. Každé finančné aktívum má protihodnotu na strane pasív s výnimkou zlata v prútoch, ktoré je zložkou menového zlata v držbe menových orgánov ako rezervné aktívum a ktoré je zaradené do kategórie menového zlata a zvláštnych práv čerpania (F.1). S prihliadnutím na túto výnimku sa rozlišuje osem kategórií pasív, ktorým na druhej strane zodpovedajú kategórie finančných aktív.

5.14. Klasifikácia finančných transakcií zodpovedá klasifikácii finančných aktív a pasív. Rozlišuje sa osem kategórií finančných transakcií týkajúcich sa:

- F.1 menového zlata a zvláštnych práv čerpania;
- F.2 obeživa a vkladov;
- F.3 dlhových cenných papierov;
- F.4 pôžičiek;
- F.5 majetkových účastí a akcií alebo podielových listov investičných fondov;
- F.6 poisťných, penzijných a štandardizovaných schém záruk;
- F.7 finančných derivátov a opcií na akcie pre zamestnancov;
- F.8 ostatných pohľadávok/záväzkov.

5.15. Vzhľadom na symetriu finančných aktív a pasív sa pojem „nástroj“ používa vo vzťahu k aspektom finančných transakcií tak na strane aktív, ako aj na strane pasív. Jeho použitie neznamená rozšírenie rozsahu finančných aktív a pasív zahrnutím mimosúvahových položiek, ktoré sa niekedy v menových a finančných štatistikách opisujú ako finančné nástroje.

Súvahové účty, finančný účet a ostatné toky

- 5.16. V súvahe sú zaznamenané držané finančné aktíva a nevyrovnané pasíva k určitému časovému momentu. Finančné transakcie majú za následok zmeny medzi počiatočnou a konečnou súvahou. K zmenám medzi počiatočnou a konečnou súvahou však takisto dochádza z dôvodu ostatných tokov, ktoré nie sú interakciami medzi inštitucionálnymi jednotkami na základe vzájomnej dohody. Ostatné toky, ktoré sa vzťahujú na finančné aktíva a pasíva, sú rozčlenené na precenenie finančných aktív a pasív a zmeny objemu finančných aktív a pasív, ktoré nevznikajú z finančných transakcií. Precenenia sa zaznamenávajú na účte precenenia a zmeny objemu na účte ostatných zmien objemu aktív.
- 5.17. Finančný účet je posledným účtom v postupnosti účtov, v ktorom sa zaznamenávajú transakcie. Finančný účet nemá bilančnú položku, ktorá sa prenáša do ďalšieho účtu. Bilančnou položkou finančného účtu – čistých prírastkov finančných aktív mínus čistý prírastok pasív – sú čisté poskytnuté pôžičky (+) alebo čisté prijaté pôžičky (–) (B.9F).
- 5.18. Bilančná položka finančného účtu je koncepčne identická s bilančnou položkou kapitálového účtu. V praxi sa medzi nimi zvyčajne vyskytuje diskrepancia, pretože sú vypočítavané na základe odlišných štatistických údajov.

Oceňovanie

- 5.19. Finančné transakcie sa zaznamenávajú v hodnote transakcie, t. j. v hodnotách vyjadrených v národnej mene, v ktorej sa príslušné finančné aktíva a/alebo pasíva vytvorili, zrušili, vymieňali alebo prevzali medzi inštitucionálnymi jednotkami za komerčných podmienok.
- 5.20. Finančné transakcie a im zodpovedajúce súvzťažné finančné alebo nefinančné transakcie sa zaznamenávajú v rovnakej transakčnej hodnote. Existujú tri možnosti:
- a) finančná transakcia má za následok platbu v národnej mene: hodnota transakcie sa rovná vymieňanej sume;
 - b) finančná transakcia je transakciou v cudzej mene a jej zodpovedajúca súvzťažná transakcia nie je transakciou v národnej mene: hodnota transakcie sa rovná sume prepočítanej do národnej meny pri trhovom kurze v čase, keď sa platba uskutočňuje, a
 - c) ani finančná transakcia, ani jej zodpovedajúca súvzťažná transakcia nie sú transakciou v hotovosti alebo prostredníctvom iných spôsobov platby: hodnotou transakcie je aktuálna trhovú hodnota finančných aktív a/alebo pasív, ktorých sa transakcia týka.

- 5.21. Hodnota transakcie sa vzťahuje na špecifickú finančnú transakciu a jej zodpovedajúcu súvzťažnú transakciu. Z hľadiska koncepcie je hodnota transakcie odlišná od hodnoty stanovenej na trhu, objektívnej trhovej ceny alebo ceny, ktorou sa má vyjadriť zovšeobecnenie cien pre skupinu podobných finančných aktív a/alebo pasív. Avšak v prípadoch, keď súvzťažná transakcia k finančnej transakcii je napríklad transfer, a preto sa finančná transakcia môže realizovať za iných ako výlučne komerčných podmienok, sa za hodnotu transakcie považuje aktuálna trhovú hodnotu finančných aktív a/alebo pasív, ktorých sa transakcia týka.
- 5.22. Hodnota transakcie nezahŕňa poplatky za službu, poplatky, provízie alebo podobné platby za služby poskytované pri realizácii transakcií; takéto položky sa majú zaznamenávať ako platby za služby. Vylúčené sú takisto dane z finančných transakcií, ktoré sa považujú za dane zo služieb v rámci daní z produktov. Keď v rámci finančnej transakcie vzniknú nové záväzky, hodnota transakcie sa rovná výške prijatého záväzku bez vopred zaplatených úrokov. Podobne v prípade zániku záväzku musí hodnota transakcie zodpovedať zníženiu záväzkov tak pre veriteľa, ako aj pre dlžníka.

Zaznamenávanie v čistej a hrubej hodnote

- 5.23. *Definícia:* Zaznamenávanie finančných transakcií v čistej hodnote znamená, že nadobudnutie finančných aktív sa vyjadruje bez úbytku finančných aktív a že vznik pasív sa vyjadruje bez splátok pasív.

Finančné transakcie môžu byť vyjadrené v čistej hodnote pre finančné aktíva s rôznymi vlastnosťami a s rôznymi dlžníkmi alebo veriteľmi za predpokladu, že patria do rovnakej kategórie alebo subkategórie.

- 5.24. *Definícia:* Zaznamenávanie finančných transakcií v hrubej hodnote znamená, že nadobudnutie a úbytok finančných aktív, ako aj vznik a splátky pasív sa vyjadrujú osobitne.

Zaznamenávanie finančných transakcií v hrubej hodnote vyjadruje rovnakú hodnotu čistých poskytnutých a čistých prijatých pôžičiek ako v prípade, keby sa finančné transakcie zaznamenávali v čistej hodnote.

Finančné transakcie sa majú zaznamenávať v hrubej hodnote v prípadoch podrobných analýz finančného trhu.

Konsolidácia

- 5.25. *Definícia:* Konsolidácia na finančnom účte sa vzťahuje na proces vylučovania transakcií s finančnými aktívami v rámci danej skupiny inštitucionálnych jednotiek so zodpovedajúcimi súvzťažnými transakciami na strane pasív v rámci rovnakej skupiny inštitucionálnych jednotiek.

Konsolidáciu možno vykonať na úrovni celej národnej ekonomiky, inštitucionálnych sektorov alebo subsektorov. Finančný účet zahraničia je *a priori* konsolidovaný, pretože sa zaznamenávajú iba transakcie nerezydentských inštitucionálnych jednotiek s rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami.

- 5.26. Na rôzne druhy analýz sa hodia rôzne úrovne konsolidácie. Napríklad konsolidácia finančného účtu za celú národnú ekonomiku kladie dôraz na finančné transakcie tejto ekonomiky s nerezydentskými inštitucionálnymi jednotkami, pretože všetky finančné transakcie medzi rezidentskými inštitucionálnymi jednotkami sa navzájom vylučujú pri konsolidácii. Konsolidácia medzi sektormi umožňuje zistiť celkové finančné transakcie medzi sektormi s čistými poskytnutými pôžičkami a sektormi s čistými prijatými pôžičkami. Konsolidácia na úrovni subsektora finančných korporácií môže poskytnúť oveľa viac podrobnejších údajov o finančnom sprostredkovaní a umožní napríklad identifikáciu transakcií peňažných finančných inštitúcií s inými finančnými korporáciami, ako aj s inými rezidentskými sektormi a nerezydentskými inštitucionálnymi jednotkami. Ďalšou oblasťou, kde môže byť konsolidácia na úrovni subsektora zaujímavá, je sektor verejnej správy, pretože transakcie medzi rôznymi subsektormi verejnej správy nie sú vylúčené.

- 5.27. Účtovné položky v ESA 2010 nie sú spravidla konsolidované, pretože na konsolidáciu finančného účtu sú potrebné informácie o zodpovedajúcich zoskupeniach inštitucionálnych jednotiek na druhej strane. To si vyžaduje údaje o finančných transakciách na báze „od koho komu“. Napríklad zostavenie konsolidovaných pasív sektora verejnej správy si vyžaduje rozlišovať v prípade držiteľov pasív sektora verejnej správy medzi držiteľmi patriacimi do sektora verejnej správy a ostatnými inštitucionálnymi jednotkami.

Očistenie

- 5.28. *Definícia:* Očistenie je konsolidáciou na úrovni jednej inštitucionálnej jednotky, pri ktorej sa účtovné položky na oboch stranách účtu pre rovnakú transakčnú položku navzájom vylučujú. Očistenie sa nevykonáva, pokiaľ chýbajú údaje zo zdrojov.
- 5.29. Možno rozlišovať rôzne stupne očistenia podľa toho, ako sa transakcie s pasívami odpočítavajú od transakcií s finančnými aktívami pre rovnakú kategóriu alebo subkategóriu finančných aktív.

- 5.30. Ak jedno oddelenie inštitucionálnej jednotky nakúpi dlhopisy emitované iným oddelením rovnakej inštitucionálnej jednotky, na finančnom účte jednotky sa nezaznamená transakcia ako nadobudnutie pohľadávky jedného oddelenia voči druhému oddeleniu. Transakcia sa zaznamená ako zánik pasív, a nie ako nadobudnutie konsolidujúcich sa aktív. Takéto finančné nástroje sa považujú za nástroje vyjadrené v čistej hodnote. Aby sa dodržali právne predpisy vykazovania, očistenie sa nevykonáva, ak je potrebné zaznamenať finančný nástroj tak na strane aktív, ako aj na strane pasív.
- 5.31. Je možné, že očisteniu sa nebude dať vyhnúť v prípade transakcií inštitucionálnej jednotky s finančnými derivátmi, kde zvyčajne nie sú dostupné osobitné údaje o transakciách s aktívami a pasívami. Je preto vhodné vyjadriť tieto transakcie v čistej hodnote, pretože hodnota pozície finančných derivátov sa môže meniť, t. j. z pohľadávky sa môže stať záväzok, pretože hodnota podkladového nástroja derivátového kontraktu sa mení vo vzťahu k cene vyjadrenej v kontrakte.

Účtovné pravidlá pre finančné transakcie

- 5.32. Poštvorný zápis je postup účtovania, pri ktorom sa každá transakcia týkajúca sa dvoch inštitucionálnych jednotiek zaznamenáva dvakrát pre každú jednotku. Napríklad výmena výrobkov za hotovosť medzi podnikmi sa zaznamená na účte produkcie aj finančnom účte každej jednotky. Poštvorné účtovanie zaisťuje symetriu vykazovania zúčastnených inštitucionálnych jednotiek a konzistentnosť účtov.

- 5.33. Finančná transakcia má vždy zodpovedajúcu súvzťažnú transakciu. Touto súvzťažnou transakciou môže byť iná finančná transakcia alebo nefinančná transakcia.
- 5.34. V prípade, keď sú transakcia a jej súvzťažná transakcia obe finančnými transakciami, menia portfólio finančných aktív a pasív a môžu takisto zmeniť celkovú výšku finančných aktív a pasív inštitucionálnych jednotiek, avšak nemenia výšku poskytnutých/prijatých čistých pôžičiek alebo čistého majetku.
- 5.35. Súvzťažnou transakciou k finančnej transakcii môže byť nefinančná transakcia, ako napríklad transakcia s produktmi, rozdeľovacia transakcia alebo transakcia s nefinančnými neprodukovanými aktívami. V prípadoch, kde zodpovedajúca súvzťažná transakcia k finančnej transakcii nie je finančnou transakciou, mení sa výška čistých poskytnutých/prijatých pôžičiek inštitucionálnych jednotiek.

Finančná transakcia so zodpovedajúcou súvzťažnou transakciou vo forme bežného alebo kapitálového transferu

- 5.36. Súvzťažnou transakciou k finančnej transakcii môže byť transfer. V tomto prípade finančná transakcia predstavuje zmenu vlastníctva finančného aktíva alebo prevzatie záväzku dlžníka, známe ako prevzatie dlhu, alebo súčasný zánik finančného aktíva a jemu zodpovedajúcej protihodnoty na strane záväzkov, známe ako zrušenie alebo odpustenie dlhu. Prevzatie dlhu a zrušenie dlhu sú kapitálové transfery (D.9) a zaznamenávajú sa na kapitálovom účte.

- 5.37. Ak vlastník kvázikorporácie prevezme záväzky kvázikorporácie alebo zruší finančné pohľadávky voči kvázikorporácii, zodpovedajúcou súvzťažnou transakciou k prevzatíu dlhu alebo zrušeniu dlhu je transakcia s majetkovými účasťami (F.51). Keď je však cieľom operácie úhrada naakumulovaných strát alebo výnimočne veľkej straty alebo sa vykonáva v súvislosti s trvalými stratami, vtedy sa operácia klasifikuje ako nefinančná transakcia – kapitálový alebo bežný transfer.
- 5.38. Ak vláda zruší alebo prevezme dlh od verejnej korporácie, ktorá ako inštitucionálna jednotka v systéme zanikne, nezaznamenáva sa žiadna transakcia na kapitálovom účte ani finančnom účte. V tomto prípade sa tok zaznamenáva na účte ostatných zmien objemu aktív.
- 5.39. Ak vláda zruší alebo prevezme dlh verejnej korporácie ako súčasť procesu privatizácie, ktorá sa má ukončiť v krátkom časovom horizonte, súvzťažná transakcia je transakcia s majetkovými účasťami (F.51) až do celkovej výšky príjmov z privatizácie. Inými slovami, zrušenie alebo prevzatie dlhu verejnej korporácie vládou sa považuje za dočasné navýšenie jej majetkovej účasti v korporácii. Privatizácia znamená vzdanie sa kontroly nad uvedenou verejnou korporáciou predajom majetkovej účasti. Takéto zrušenie alebo prevzatie dlhu má za následok zvýšenie vlastného kapitálu verejnej korporácie aj bez emisie majetkových účastí.

- 5.40. Odpísanie alebo zníženie hodnoty nedobytných pohľadávok veriteľmi a jednostranné zrušenie záväzku dlžníkom, známe ako odmietnutie zaplatiť dlh, nie sú transakcie, pretože pri nich nedochádza k interakcii medzi inštitucionálnymi jednotkami na základe vzájomnej dohody. Odpísanie alebo zníženie hodnoty nedobytných pohľadávok veriteľmi sa zaznamenáva na účte ostatných zmien objemu aktív.

Finančná transakcia so súvzťažnou transakciou vo forme dôchodku z majetku

- 5.41. Súvzťažnou transakciou k finančnej transakcii môže byť dôchodok z majetku.
- 5.42. Úroky (D.41) sú pohľadávky veriteľov a záväzky dlžníkov z určitých druhov finančných pohľadávok klasifikovaných do kategórií menové zlato a zvláštne práva čerpania (AF.1), obeživo a vklady (AF.2), dlhové cenné papiere (AF.3), pôžičky (AF.4) a ostatné pohľadávky/záväzky (AF.8).
- 5.43. Úrok sa zaznamená tak, ako prirastá veriteľovi postupom času zo zostatkovej istiny. Súvzťažnou transakciou k zaznamenaniu úrokov (D.41) je finančná transakcia, ktorou sa vytvára finančná pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi. Akumulácia úrokov sa zaznamenáva na finančnom účte spolu s finančným nástrojom, na ktorý sa vzťahuje. Výsledkom tejto finančnej transakcie je to, že úrok sa reinvestuje. Skutočná platba úrokov sa nezaznamenáva ako úroky (D.41), ale ako transakcia s obeživom a vkladmi (F.2), ktorej zodpovedá ekvivalentné splatenie relevantného aktíva, ktorým sa znižuje čistá finančná pohľadávka veriteľa voči dlžníkovi.

- 5.44. Nezaplatenie pripísaných úrokov v čase splatnosti vedie k nedoplatku úrokov. Keďže sa zaznamenáva pripísaný úrok, nezaplatené úroky nemenia celkovú sumu finančných aktív a pasív.
- 5.45. Dôchodok korporácií sa skladá z dividend (D.421), výberov dôchodkov z kvázikorporácií (D.422), reinvestovaných ziskov z priamych zahraničných investícií (D.43) a nerozdelených ziskov domácich podnikov. Výsledkom súvzťažnej finančnej transakcie v prípade reinvestovaných ziskov je to, že dôchodok z majetku sa reinvestuje v podniku s priamymi investíciami.
- 5.46. Dividendy sa zaznamenávajú ako investičný dôchodok v čase, keď sa akcie začínajú kótovať bez dividend. To isté platí v prípade výberov z dôchodkov kvázikorporácií. Odlišne sa zaznamenávajú mimoriadne vysoké dividendy alebo výbery, ktoré nie sú v súlade s obvyklou výškou dividend, ktoré sú k dispozícii na rozdelenie vlastníkom korporácie. Takéto nadmerné rozdelenie zisku sa na finančnom účte zaznamenáva ako výber majetkovej účasti, a nie ako investičný dôchodok.
- 5.47. Dôchodok z majetku z titulu investičných fondov po odpočítaní prislúchajúcich nákladov na správu určený akcionárom, hoci aj nerozdelený, sa zaznamenáva na účte dôchodkov z majetku so zodpovedajúcim súvzťažným zápisom na finančnom účte na položke majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov. Výsledkom je to, že ešte nerozdelený dôchodok určený akcionárom sa zaznamenáva ako reinvestovaný do fondu.

- 5.48. Investičný dôchodok je určený pre držiteľov poistiek (D.44), držiteľov nárokov na dôchodok a držiteľov akcií investičných fondov. Bez ohľadu na sumu skutočne rozdelenú poisťovacou korporáciou, penzijným fondom alebo investičným fondom sa celá suma investičného dôchodku, ktorý prijala poisťovacia korporácia alebo fond, zaznamenáva ako rozdelená medzi držiteľov poistiek alebo držiteľov akcií. Suma, ktorá nebola v skutočnosti rozdelená, sa zaznamenáva na finančnom účte ako reinvestícia.

Čas zaznamenania

- 5.49. Finančné transakcie a im zodpovedajúce súvzťažné transakcie sa zaznamenávajú v rovnakom čase.
- 5.50. Ak je zodpovedajúcou súvzťažnou transakciou k finančnej transakcii nefinančná transakcia, obe sa zaznamenávajú v čase, keď dôjde k nefinančnej transakcii. Napríklad ak predaj výrobkov alebo služieb vedie k vzniku obchodného úveru, má sa táto finančná transakcia zaznamenať, keď sa vykonajú záznamy na príslušnom nefinančnom účte, keď dôjde k prevodu vlastníckeho práva k výrobkom alebo keď sa poskytne služba.
- 5.51. Ak je zodpovedajúcou súvzťažnou transakciou k finančnej transakcii transakcia finančná, existujú tri možnosti:
- a) obidve finančné transakcie sú transakciami v hotovosti alebo prostredníctvom iných platobných prostriedkov: zaznamenávajú sa v čase, keď sa vykoná prvá platba;

- b) iba jedna z dvoch finančných transakcií je transakciou v hotovosti alebo prostredníctvom iných platobných prostriedkov: zaznamenávajú sa v čase, keď sa vykoná platba, a
- c) žiadna z dvoch finančných transakcií nie je transakciou v hotovosti alebo prostredníctvom iných platobných prostriedkov: zaznamenávajú sa v čase, keď sa vykoná prvá finančná transakcia.

Finančný účet od koho komu

5.52. Finančný účet „od koho komu“ alebo finančný účet podľa dlžníka/veriteľa je rozšírením nekonsolidovaného finančného účtu. Je trojrozmerným zobrazením finančných transakcií, kde sú zobrazené obe strany transakcie, ako aj podstata finančného nástroja, ktorým sa realizuje transakcia.

Toto zobrazenie poskytuje informácie o vzťahoch medzi dlžníkom a veriteľom a je v súlade s finančnou súvahou „od koho komu“. Neposkytuje informácie o inštitucionálnych jednotkách, ktoré finančné aktíva predávali alebo od ktorých boli finančné aktíva nakúpené. To isté platí aj pre zodpovedajúce transakcie s pasívami. Finančný účet „od koho komu“ je takisto známy ako matica toku finančných prostriedkov.

- 5.53. Na základe princípu poštavného účtovníctva má finančný účet „od koho komu“ tri dimenzie: kategóriu finančného nástroja, sektor dlžníka a sektor veriteľa. Finančný účet „od koho komu“ si vyžaduje trojrozmerné tabuľky, ktoré sú rozčlenené podľa finančného nástroja, dlžníka a veriteľa. Takéto tabuľky znázorňujú finančné transakcie krížovo klasifikované podľa sektora dlžníkov a sektora veriteľov tak, ako je znázornené v tabuľke 5.1.
- 5.54. Tabuľka pre kategóriu finančných nástrojov dlhové cenné papiere znázorňuje, že dlhové cenné papiere bez úbytkov nadobudnuté domácnosťami a neziskovými inštitúciami slúžiacimi domácnostiam (275), ktoré sú výsledkom transakcií v referenčnom období, predstavujú pohľadávky voči nefinančným korporáciám (65), finančným korporáciám (43), verejnej správe (124) a zahraničiu (43). Tabuľka znázorňuje, že v dôsledku transakcií v referenčnom období vznikli nefinančným korporáciám po očistení o už splatené záväzky záväzky vo forme dlhových cenných papierov v hodnote 147: ich záväzky v tejto forme voči ostatným nefinančným korporáciám stúpili o 30, voči finančným korporáciám o 23, voči verejnej správe o 5, voči domácnostiam a neziskovým inštitúciám slúžiacim domácnostiam o 65 a voči zahraničiu o 24. Domácnosti a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam nevydali žiadne dlhové cenné papiere. Pretože zahraničie je znázornené na konsolidovanom základe, transakcie medzi nerezidentskými inštitucionálnymi jednotkami nie sú znázornené. Podobné tabuľky možno zostaviť pre všetky kategórie finančných nástrojov.

Tabuľka 5.1 – Finančný účet „od koho komu“ pre dlhové cenné papiere

Sektor dlžníkov Sektor veriteľov		Čisté prírastky dlhových cenných papierov						
		Nefinančné korporácie	Finančné korporácie	Verejná správa	Domácnosti a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam	Národná ekonomika	Zahraničie	Spolu
Čisté nadobudnutie dlhových cenných papierov	Nefinančné korporácie	30	11	67		108	34	142
	Finančné korporácie	23	22	25		70	12	82
	Verejná správa	5	2	6		13	19	32
	Domácnosti a neziskové inštitúcie slúžiace domácnostiam	65	43	124		232	43	275
	Národná ekonomika	123	78	222		423	108	531
	Zahraničie	24	28	54		106		106
	Spolu	147	106	276		529	108	637

- 5.55. Finančný účet „od koho komu“ umožňuje analyzovať, kto financuje koho, v akej sume a akým finančným aktívom. Poskytuje odpovede na otázky typu:
- a) Ktoré sektory sú zodpovedajúcou protistranou k čistým prírastkom finančných aktív alebo k čistému vzniku pasív v inštitucionálnom sektore?
 - b) S ktorými korporáciami spolupracuje sektor verejnej správy?
 - c) V akej hodnote nadobudli rezidentské sektory a zahraničie dlhové cenné papiere (bez úbytkov), ktoré vydala (v čistej hodnote) verejná správa, finančné a nefinančné korporácie a zahraničie?

PODROBNÁ KLASIFIKÁCIA FINANČNÝCH TRANSAKCIÍ PODĽA KATEGÓRIE

Ďalej uvedené definície a opisy sa vzťahujú na finančné nástroje. Keď sa zaznamenáva transakcia, používa sa kód F. Keď sa zaznamenáva úroveň stavu alebo pozícia podkladového aktíva alebo pasíva, používa sa kód AF.

Menové zlato a zvláštne práva čerpania (F.1)

5.56. Kategória menové zlato a zvláštne práva čerpania (ZPČ) (F.1) sa skladá z dvoch subkategórií:

- a) menové zlato (F.11) a
- b) zvláštne práva čerpania (ZPČ) (F.12).

Menové zlato (F.11)

5.57. *Definícia:* Menové zlato je zlato, na ktoré majú vlastnícky nárok menové orgány a ktoré držia ako rezervné aktívum.

Zahŕňa zlato v prútoch a účty nealokovaného zlata s nerezidentmi, ktoré zakladajú nárok na dodanie zlata.

- 5.58. Medzi menové orgány patrí centrálna banka a inštitúcie ústrednej štátnej správy vykonávajúce operácie, ktoré sa zvyčajne pripisujú centrálnej banke. Takéto operácie zahŕňajú emisiu obehiva, udržiavanie a správu rezervných aktív a prevádzku fondov devízovej stabilizácie.
- 5.59. Podliehať účinnej kontrole menových orgánov znamená, že:
- a) rezidentská jednotka môže realizovať transakcie s týmito pohľadávkami voči nerezidentom iba za podmienok určených menovými orgánmi alebo s ich výslovným súhlasom;
 - b) menové orgány majú na požiadanie prístup k týmto pohľadávkam voči nerezidentom na plnenie potrieb financovania platobnej bilancie a na ostatné súvisiace účely a
 - c) existuje predchádzajúca právna alebo iná záväzná úprava, ktorá potvrdzuje písmená a) a b).
- 5.60. Všetko menové zlato je zahrnuté v rezervných aktívach alebo ho držia medzinárodné finančné organizácie. Jeho zložkou je:
- a) zlato v prútoch (vrátane menového zlata držaného na účtoch alokovaného zlata) a
 - b) účty nealokovaného zlata nerezidentov.

- 5.61. Zlato v prútoch, ktoré je súčasťou menového zlata, je jediným finančným aktívom, ktorý nemá žiadnu zodpovedajúcu protihodnotu na strane pasív. Má podobu mincí, ingotov alebo tehliel s rýdzosťou najmenej 995/1 000. Zlato v prútoch, ktoré nie je držané ako rezervné aktívum, je nefinančným aktívom a je zahrnuté do nemenového zlata.
- 5.62. Účty alokovaného zlata umožňujú určiť vlastníka špecifickej časti zlata. Vlastníkom zlata zostáva subjekt, ktorý ho zveruje do úschovy. Tieto účty majú zvyčajne v ponuke nákupné, skladovacie a predajné služby. Ak je zlato držané ako rezervné aktívum, účty alokovaného zlata sa klasifikujú ako menové zlato, a teda ako finančné aktívum. Ak nie je zlato držané ako rezervné aktívum, účty alokovaného zlata predstavujú vlastníctvo komodity, čiže nemenového zlata.
- 5.63. Na rozdiel od účtov alokovaného zlata účty nealokovaného zlata predstavujú pohľadávku na dodanie zlata voči prevádzkovateľovi účtu. Ak je zlato držané ako rezervné aktívum, účty nealokovaného zlata sa klasifikujú ako menové zlato, a teda ako finančné aktívum. Účty nealokovaného zlata, ktoré nie sú držané ako rezervné aktívum, sa klasifikujú ako vklady.

- 5.64. Transakcie s menovým zlatom sa skladajú prevažne z nákupov a predajov menového zlata medzi menovými orgánmi alebo určitými medzinárodnými finančnými organizáciami. Transakcie s menovým zlatom sú možné len medzi týmito inštitucionálnymi jednotkami. Nákupy menového zlata sa zaznamenávajú na finančných účtoch menových orgánov ako zvýšenie finančných aktív a predaj sa zaznamenáva ako zníženie finančných aktív. Zodpovedajúce súvzťažné položky sa v uvedenom poradí zaznamenávajú ako zníženie finančných aktív alebo ako zvýšenie finančných aktív zahraničia.
- 5.65. Ak menové orgány pridajú nemenové zlato k svojej držbe menového zlata (napríklad nákupom zlata na trhu) alebo uvoľnia zo svojej držby menové zlato na nemenové účely (napríklad jeho predajom na trhu), považuje sa to za monetizáciu alebo demonetizáciu zlata v uvedenom poradí. Monetizácia alebo demonetizácia zlata sa nezaznamenáva na finančnom účte, ale na účte ostatných zmien objemu aktív ako zmena v klasifikácii aktív a pasív, t. j. preklasifikovanie zlata z cenností (AN.13) na menové zlato (AF.11) (odseky 6.22 – 6.24). Demonetizácia zlata je preklasifikovanie menového zlata na cennosti.

- 5.66. Vklady, pôžičky a cenné papiere denominované v zlate sa považujú za iné finančné aktíva ako menové zlato a sú klasifikované spolu s podobnými finančnými aktívami v zahraničnej mene do príslušnej kategórie. Swapy so zlatom sú druhom dohôd o spätnom nákupe cenných papierov (repoobchody), ktoré zahŕňajú buď menové, alebo nemenové zlato. Ich obsahom je výmena zlata za vklad s dohodou, že sa v dohodnutom čase v budúcnosti vykoná reverzná transakcia pri dohodnutej cene zlata. Na základe všeobecne rozšírenej praxe zaznamenávania reverzných transakcií príjemca zlata nezaznamenáva zlato vo svojej súvahe a poskytovateľ zlata ho neodstraňuje zo svojej súvahy. Swapy so zlatom sa zaznamenávajú na oboch stranách ako zabezpečené pôžičky, pričom zábezpekou je zlato. Swapy s menovým zlatom sa vykonávajú medzi menovými orgánmi alebo medzi menovými orgánmi a ostatnými stranami, pričom swapy s nemenovým zlatom sú podobnými transakciami bez účasti menových orgánov.
- 5.67. Pôžičky zlata sú dodávky zlata na určité časové obdobie. Tak ako pri ostatných reverzných transakciách, dochádza k prevodu vlastníckeho práva k zlatu, ale riziká a zisky zo zmien v cene zlata ostávajú požičiavateľovi. Vypožičiavatia zlata často využívajú tieto transakcie na krytie svojich obchodov s tretími stranami v obdobiach nedostatku zlata. Poplatok za využitie zlata, určený hodnotou podkladového aktíva a trvaním reverznej transakcie, sa platí pôvodnému vlastníkovi.

- 5.68. Menové zlato je finančným aktívom; poplatky za pôžičky zlata sú preto platby za sprístupnenie finančného aktíva inej inštitucionálnej jednotke. Poplatky vzťahujúce sa na pôžičky menového zlata sa považujú za úrok. To sa takisto uplatňuje ako zjednodušujúce pravidlo na poplatky, ktoré sa platia za pôžičky nemenového zlata.

ZPČ (F.12)

- 5.69. *Definícia:* ZPČ sú medzinárodné rezervné aktíva vytvorené Medzinárodným menovým fondom (MMF) a pridelené jeho členom na doplnenie existujúcich rezervných aktív.
- 5.70. Odbor ZPČ pri MMF spravuje rezervné aktíva tak, že prideľuje ZPČ krajinám, ktoré sú členmi MMF, a určitým medzinárodným agentúram, známym pod spoločným názvom účastníci.
- 5.71. Vytvorenie ZPČ prostredníctvom ich pridelenia a ich zánik prostredníctvom ich zrušenia sú transakciami. Prideľovanie ZPČ sa zaznamenáva v hrubom vyjadrení ako nadobudnutie aktíva na finančnom účte menových orgánov individuálneho účastníka a ako vznik pasíva zahraničia.
- 5.72. ZPČ držia výlučne oficiálni držiteľia, ktorými sú centrálné banky a určité medzinárodné agentúry, a sú prevoditeľné medzi účastníkmi a ostatnými oficiálnymi držiteľmi. Držba ZPČ predstavuje zaistené a bezpodmienečné právo každého držiteľa získať iné rezervné aktíva, najmä devízy, od ostatných členov MMF.

5.73. ZPČ sú aktíva s prislúchajúcimi záväzkami, ale tieto aktíva predstavujú pohľadávky voči účastníkom spoločne, a nie voči MMF. Účastník môže predat' časť alebo všetky svoje držané ZPČ inému účastníkovi a za to získať iné rezervné aktíva, najmä devízy.

Obeživo a vklady (F.2)

5.74. *Definícia:* Obeživo a vklady predstavujú peniaze v obehu a vklady tak v národnej mene, ako aj v cudzích menách.

5.75. Existujú tri subkategórie finančných transakcií týkajúcich sa obeživa a vkladov:

- a) obeživo (F.21);
- b) prevoditeľné vklady (F.22) a
- c) ostatné vklady (F.29).

Obeživo (F.21)

5.76. *Definícia:* Obeživo sú bankovky a mince, ktoré vydali alebo schválili menové orgány.

5.77. Obeživo zahŕňa:

- a) bankovky a mince vydané rezidentskými menovými orgánmi ako národná mena v obeh, ktoré sú v držbe rezidentov a nerezidentov, a
- b) bankovky a mince vydané nerezidentskými menovými orgánmi ako cudzie meny v obeh, ktoré sú v držbe rezidentov.

5.78. Obeživo nezahŕňa:

- a) bankovky a mince, ktoré nie sú v obeh, napríklad zásobu vlastných bankoviek centrálnej banky alebo pohotovostné zásoby bankoviek, a
- b) pamätné mince, ktoré sa bežne nepoužívajú na realizáciu platieb. Klasifikujú sa ako cennosti.

Box 5.2 – Obeživo vydané eurosystémom

- B5.2.1. Eurové bankovky a mince vydané Eurosystémom sú domácim obeživom členských štátov v eurozóne. Hoci sa považujú za domáce obeživo, držba obeživa v eurách rezidentmi každého účastníckeho členského štátu je záväzkom rezidentskej národnej centrálnej banky iba v rozsahu jej fiktívneho podielu na celkovej emisii, ktorý vychádza z jej podielu na kapitáli ECB. Dôsledkom toho je to, že z pohľadu národnej ekonomiky môže byť v eurozóne časť držby domáceho obeživa rezidentmi finančnou pohľadávkou voči nerezidentom.
- B5.2.2. Obeživo vydané Eurosystémom zahŕňa bankovky a mince. Bankovky vydáva Eurosystém; mince vydáva ústredná štátna správa v eurozóne, hoci podľa konvencie sa považujú za záväzky národných centrálnych bánk, ktoré majú ako protihodnotu fiktívne pohľadávky voči verejnej správe. Eurové bankovky a mince môžu byť v držbe rezidentov alebo nerezidentov v eurozóne.

Vklady (F.22 a F.29)

- 5.79. *Definícia:* Vklady sú štandardizované neobchodovateľné zmluvy so širokou verejnosťou ponúkané korporáciami prijímajúcimi vklady a v niektorých prípadoch ústrednou vládou ako dlžníkmi, ktoré umožňujú veriteľovi vložiť a neskôr vybrať istinu. Vklady zvyčajne zahŕňajú vrátenie celej istiny dlžníkom investorovi.

Prevoditeľné vklady (F.22)

- 5.80. *Definícia:* Prevoditeľné vklady sú vklady vymeniteľné na požiadanie za obehivo v nominálnej hodnote, ktoré možno priamo použiť na platby šekom, zmenkou, bezhotovostnú platbu, priame inkaso/prevodný príkaz alebo iné spôsoby priamych platieb bez sankcie alebo obmedzenia.
- 5.81. Prevoditeľné vklady predstavujú prevažne záväzky rezidentských korporácií prijímajúcich vklady, v niektorých prípadoch ústrednej vlády, a nerezidentských inštitucionálnych jednotiek. Prevoditeľné vklady zahŕňajú buď:
- a) medzibankové pozície medzi peňažnými finančnými inštitúciami;

- b) vklady korporácií prijímajúcich vklady v držbe centrálnej banky v rozsahu, v akom prekračujú výšku rezerv, ktoré sú povinné držať a ktoré môžu použiť bez výpovednej lehoty alebo obmedzenia;
- c) vklady, ktoré ostatným peňažným finančným inštitúciám vzniknú voči centrálnej banke vo forme účtov nealokovaného zlata, ktoré nie je menovým zlatom, a takisto tomu zodpovedajúce vklady vo forme účtov drahých kovov;
- d) vklady v cudzej mene v rámci swapových dohôd alebo
- e) rezervnú pozíciu v MMF, ktorú tvorí „rezervná tranža“, t. j. ZPČ, alebo sumy v cudzej mene, ktoré členská krajina môže od MMF čerpať v krátkej lehote po oznámení, a ostatné pohľadávky voči MMF, ktoré sú okamžite dostupné členskej krajine, vrátane pôžičky oznamujúcej krajiny pre MMF v rámci všeobecných mechanizmov pôžičiek (General Arrangements to Borrow – GAB) a nových mechanizmov pôžičiek (New Arrangements to Borrow – NAB).

5.82. Súčasťou účtov prevoditeľných vkladov môže byť možnosť prečerpania. Ak je účet prečerpaný, výber po nulový zostatok je výberom vkladu a prečerpaná suma je poskytnutím pôžičky.

5.83. Všetky rezidentské sektory a zahraničie môžu držať prevoditeľné vklady.

5.84. Prevoditeľné vklady možno rozdeliť podľa meny na prevoditeľné vklady v domácej mene a v cudzích menách.

Ostatné vklady (F.29)

- 5.85. *Definícia:* Ostatné vklady sú iné vklady ako prevoditeľné vklady. Ostatné vklady sa nemôžu používať na platby v inom čase ako pri ich splatnosti alebo po uplynutí dohodnutej výpovednej lehoty a nie sú vymeniteľné za obeživo ani za prevoditeľné vklady bez nejakého podstatného obmedzenia alebo sankcie.
- 5.86. Ostatné vklady zahŕňajú:
- a) termínované vklady, čiže vklady, ktoré nie sú k dispozícii ihneď, ale v čase dohodnutej splatnosti. Ich dostupnosť je podmienená pevnou lehotou alebo sú splatné na základe výpovede vkladu. Zahŕňajú takisto vklady korporácií prijímajúcich vklady v centrálnej banke ako povinné rezervy v rozsahu, v akom ich nemôžu vkladatelia používať bez predošlého oznámenia alebo bez obmedzenia;
 - b) sporiace vklady, vkladné knižky, neobchodovateľné sporiace certifikáty alebo neobchodovateľné vkladové certifikáty;

- c) vklady vyplývajúce zo schémy sporenia alebo zmluvy. Tieto vklady často zahŕňajú záväzok vkladateľa vykonávať pravidelné vklady počas určeného obdobia a splatené prostriedky a akumulovaný úrok nie sú k dispozícii pred uplynutím stanoveného obdobia. Tieto vklady sú niekedy kombinované s poskytnutím pôžičiek na konci sporiaceho obdobia, ktorých výška je úmerná naakumulovaným úsporám, na účely kúpy alebo výstavby obytných jednotiek;
- d) doklad o vkladoch vydaný sporiteľňovými alebo pôžičkovými združeniami, stavebnými družstvami, úverovými združeniami a pod., niekedy nazývaný aj podiely, ktoré sú splatné na požiadanie alebo v relatívne krátkej lehote, ale ktoré nie sú prevoditeľné;
- e) splatné platby rozpätia vzťahujúce sa na finančné deriváty, ktoré sú záväzkami peňažných finančných inštitúcií;
- f) krátkodobé dohody o spätnom nákupe (repoobchody), ktoré sú záväzkami peňažných finančných inštitúcií, a
- g) záväzky voči MMF, ktoré sú súčasťou medzinárodných rezerv a ktorých základom nie sú pôžičky. Skladajú sa z použitia rezervnej tranže fondu v rámci účtu všeobecných zdrojov MMF. Táto položka uvádza sumu meny členskej krajiny MMF, ktorú je člen povinný späť odkúpiť.

- 5.87. Ostatné vklady nezahŕňajú obchodovateľné vkladové certifikáty a obchodovateľné sporiace certifikáty. Tieto sú klasifikované ako dlhové cenné papiere (AF.3).
- 5.88. Ostatné vklady môžu byť rozdelené podľa meny na ostatné vklady v domácej mene a ostatné vklady v cudzích menách.

Dlhové cenné papiere (F.3)

- 5.89. *Definícia:* Dlhové cenné papiere sú obchodovateľné finančné nástroje, ktoré preukazujú existenciu dlhu.

Hlavné znaky dlhových cenných papierov

- 5.90. Dlhové cenné papiere majú tieto vlastnosti:
- a) dátum emisie, keď bol dlhový cenný papier vydaný;
 - b) emisnú cenu, za ktorú investori kupujú dlhové cenné papiere pri ich prvom vydaní;
 - c) dátum umorenia alebo splatnosti, keď je splatná posledná zmluvne plánovaná splátka istiny;
 - d) odkupnú cenu alebo menovitú hodnotu, ktorá predstavuje sumu, ktorú má emitent zaplatiť držiteľovi v čase splatnosti;

- e) pôvodnú lehotu splatnosti, ktorou je lehota od dátumu emisie do dátumu poslednej zmluvne plánovanej splátky;
- f) zostávajúcu alebo zostatkovú lehotu splatnosti, ktorou je lehota od referenčného dátumu do dátumu poslednej zmluvne plánovanej splátky;
- g) kupónovú sadzbu, ktorú emitent platí držiteľovi dlhových cenných papierov; kupón môže byť pevne stanovený počas celej životnosti dlhového cenného papiera alebo sa môže meniť v závislosti od inflácie, úrokových sadzieb alebo cien aktív. Zmenky a dlhové cenné papiere s nulovým kupónom nemajú žiadny kupónový úrok;
- h) kupónové dátumy, kedy emitent platí kupón držiteľom cenných papierov;
- i) emisná cena, odkupná cena, kupónová sadzba môžu byť denominované (alebo splatené) buď v národnej mene, alebo v cudzích menách a
- j) úverový rating dlhových cenných papierov, ktorým sa posudzuje bonita jednotlivých emisií dlhových cenných papierov. Ratingové kategórie pridelujú uznávané agentúry.

V prípade písmena c) v prvom pododseku sa deň splatnosti môže zhodovať s dňom konverzie dlhového cenného papiera na akciu. Konvertibilita v tomto kontexte znamená, že držiteľ môže vymeniť dlhový cenný papier za základné imanie emitenta. Vymeniteľnosť znamená, že držiteľ môže vymeniť dlhový cenný papier za akcie inej spoločnosti, ako je emitent. Trvalé cenné papiere, ktoré nemajú uvedený dátum splatnosti, sú klasifikované ako dlhové cenné papiere.

- 5.91. Dlhové cenné papiere zahŕňajú finančné aktíva a pasíva, ktoré možno klasifikovať podľa rôznych kritérií – splatnosti, sektora a subsektora držiteľa a emitenta, meny a druhu úrokovej sadzby.

Klasifikácia podľa pôvodnej splatnosti a meny

- 5.92. Transakcie s dlhovými cennými papiermi sa rozdeľujú podľa pôvodnej splatnosti na dve subkategórie:
- a) krátkodobé dlhové cenné papiere (F.31) a
 - b) dlhodobé dlhové cenné papiere (F.32).
- 5.93. Dlhové cenné papiere môžu byť denominované v národnej mene alebo v cudzích menách. Ďalšie rozčlenenie dlhových cenných papierov denominovaných v rôznych cudzích menách môže byť vhodné a závisí od relatívnej dôležitosti jednotlivých cudzích mien pre ekonomiku.
- 5.94. Dlhové cenné papiere s istinou aj kupónom naviazaným na cudziu menu sa klasifikujú ako denominované v danej cudzej mene.

Klasifikácia podľa druhu úrokovej sadzby

5.95. Dlhové cenné papiere sa môžu klasifikovať podľa druhu úrokovej sadzby. Rozlišujú sa tri skupiny dlhových cenných papierov:

- a) dlhové cenné papiere s pevnou úrokovou sadzbou;
- b) dlhové cenné papiere s pohyblivou úrokovou sadzbou a
- c) dlhové cenné papiere so zmiešanou úrokovou sadzbou.

Dlhové cenné papiere s pevnou úrokovou sadzbou

5.96. Medzi dlhové cenné papiere s pevnou úrokovou sadzbou patria:

- a) obyčajné dlhové cenné papiere, ktoré sú emitované a vyplácané za nominálnu hodnotu;
- b) dlhové cenné papiere emitované s disážiom alebo ážiom k ich nominálnej hodnote. Príkladom sú štátne dlhopisy, komerčné papiere, dlžobné úpisy, akcepty zmeniek, prevody zmeniek rubopisom a vkladové certifikáty;
- c) dlhopisy s veľkým disážiom, ktoré majú malé úrokové platby a vydávajú sa so značným disážiom z nominálnej hodnoty;

- d) dlhopisy s nulovým kupónom, ktoré predstavujú dlhové cenné papiere s jednou platbou bez kupónových platieb. Dlhopis sa predáva s disážiom z nominálnej hodnoty a istina sa spláca v čase splatnosti alebo niekedy po častiach. Dlhopisy s nulovým kupónom možno vytvoriť z dlhových cenných papierov s pevnou sadzbou „odtrhnutím“ kupónov, t. j. oddelením kupónov od konečnej platby istiny cenného papiera a obchodovaním s nimi nezávisle od cenného papiera;
- e) oddelené obchodovanie s úrokom a istinou registrovaných cenných papierov (Separate Trading of Registered Interest and Principal Securities – STRIPS) alebo oddelené dlhové cenné papiere, ktoré predstavujú cenné papiere, ktorých úrok bol oddelený alebo „odtrhnutý“ od platieb častí istiny, a následne sa môžu predávať oddelene;
- f) trvalé dlhové cenné papiere s kúpnuou a predajnou opciou a dlhové cenné papiere s umorovacou doložkou;
- g) konvertibilné dlhopisy, ktoré môžu byť na základe rozhodnutia držiteľa konvertované na majetkovú účasť emitenta, keď sa preklasifikujú na akcie, a
- h) vymeniteľné dlhopisy s možnosťou výmeny cenného papiera za akciu inej korporácie ako emitent, zvyčajne dcérskej spoločnosti alebo spoločnosti, v ktorej má emitent podiel, a to v budúcnosti a za dohodnutých podmienok.

5.97. Dlhové cenné papiere s pevnou úrokovou sadzbou takisto zahŕňajú ostatné dlhové cenné papiere, ako napríklad dlhopisy s opciou na akcie, podriadené dlhopisy, preferenčné akcie bez podielu na likvidačnom zostatku, na ktoré sa vypláca pevný dôchodok, ale neposkytujú podiel na rozdelení likvidačného zostatku spoločnosti v prípade jej zániku, a viazané nástroje.

Dlhové cenné papiere s pohyblivou úrokovou sadzbou

5.98. Dlhové cenné papiere s pohyblivou úrokovou sadzbou majú svoj úrok a/alebo platby istiny viazané na:

- a) všeobecný cenový index výrobkov a služieb (ako napríklad index spotrebiteľských cien);
- b) úrokovú sadzbu alebo
- c) cenu aktíva.

5.99. Dlhové cenné papiere s pohyblivou úrokovou sadzbou sa zvyčajne klasifikujú ako dlhodobé dlhové cenné papiere, pokiaľ nie je ich pôvodná splatnosť kratšia ako jeden rok alebo sa rovná jednému roku.

5.100. Dlhové cenné papiere naviazané na infláciu a cenu aktíva zahŕňajú tie dlhové cenné papiere, ktoré boli vydané ako dlhopisy viazané na infláciu alebo na komodity. Kupóny a/alebo odkupná hodnota dlhopisov viazaných na komoditu sú viazané na cenu komodity. Dlhové cenné papiere, ktorých úrok je viazaný na úverový rating iného dlžníka, sú klasifikované ako dlhové cenné papiere viazané na indexy, pretože úverové ratingy sa nemenia nepretržite v závislosti od trhových podmienok.

5.101. Pri dlhových cenných papieroch viazaných na úrokovú sadzbu sa zmluvný nominálny úrok a/alebo odkupná hodnota mení podľa národnej meny. V čase emisie nemôže emitent vedieť hodnotu úroku a splátok istiny.

Dlhové cenné papiere so zmiešanou úrokovou sadzbou

5.102. Dlhové cenné papiere so zmiešanou úrokovou sadzbou majú počas svojej životnosti kupón s pevnou aj pohyblivou sadzbou a sú klasifikované ako dlhové cenné papiere s pohyblivou úrokovou sadzbou. Zahŕňajú dlhové cenné papiere, ktoré majú:

- a) zároveň pevný aj premenlivý kupón;
- b) pevný alebo premenlivý kupón do určitého referenčného bodu a následne premenlivý alebo pevný kupón až do dňa splatnosti alebo
- c) kupónové platby, ktoré sú vopred určené počas životnosti dlhových cenných papierov, ale nie sú počas tohto času rovnaké. Nazývajú sa stupňovité dlhové cenné papiere.

Súkromné emisie

- 5.103. Medzi dlhové cenné papiere patria aj súkromné emisie. Súkromné emisie zahŕňajú priamy predaj dlhových cenných papierov emitentom malému počtu investorov. Úveruschopnosť emitenta týchto dlhových cenných papierov zvyčajne neposudzujú ratingové agentúry a cenné papiere sa vo všeobecnosti ďalej nepredávajú alebo nepreceňujú, takže sekundárny trh je malý. Väčšina súkromných emisií však spĺňa podmienku obchodovateľnosti, a preto sú klasifikované ako dlhové cenné papiere.

Sekuritizácia

- 5.104. *Definícia:* Sekuritizácia je emisia dlhových cenných papierov, ktorých kupón alebo platby istiny sú zabezpečené špecifickými aktívami alebo budúcimi tokmi dôchodkov. Sekuritizovať možno rôzne aktíva alebo budúce toky dôchodkov vrátane okrem iného rezidentských a komerčných hypotekárnych úverov, spotrebných úverov, korporáčných úverov, vládnych pôžičiek, poisťných zmlúv, kreditných derivátov a budúcich príjmov.

- 5.105. Sekuritizácia aktív alebo budúcich tokov dôchodkov je dôležitou finančnou inováciou, ktorá viedla k vytvoreniu a rozsiahlemu využívaniu nových finančných korporácií na uľahčenie tvorby, uvádzania na trh a emitovania dlhových cenných papierov. Dôvody sekuritizácie boli rôzne. Dôvodom pre korporácie bolo lacnejšie financovanie ako financovanie prostredníctvom bánk, nižšie regulačné požiadavky na kapitál, presun rôznych druhov rizík, ako napríklad kreditné alebo poisťovacie riziko, a diverzifikácia zdrojov financovania.
- 5.106. Sekuritizačné schémy sú na rôznych trhoch dlhových cenných papierov, ako aj v rámci týchto trhov rôzne. Tieto schémy možno zoskupiť do dvoch všeobecných skupín:
- a) finančná korporácia, ktorá sa zapája do sekuritizácie aktív a presunu aktív, ktoré poskytol pôvodný držiteľ ako zábezpeku, známe ako „true-sale“, a
 - b) sekuritizačné schémy zahŕňajúce finančnú korporáciu, ktorá je zapojená do sekuritizácie aktív a presunu len kreditného rizika použitím swapov na kreditné zlyhanie (credit default swaps – CDS) – pôvodný vlastník si ponecháva aktíva, ale presúva kreditné riziko. Je to známe pod označením syntetická sekuritizácia.
- 5.107. V prípade schémy uvedenej v odseku 5.106 písm. a) sa vytvára sekuritizačná korporácia, ktorá drží sekuritizované aktíva alebo ostatné aktíva, ktoré sekuritizoval pôvodný držiteľ, a vydáva dlhové cenné papiere zabezpečené týmito aktívami.

- 5.108. Je predovšetkým nevyhnutné stanoviť, či finančná korporácia zapojená do sekuritizácie aktív aktívne spravuje svoje portfólio tým, že vydáva dlhové cenné papiere, alebo je len jednoducho správcom, ktorý pasívne spravuje aktíva alebo drží dlhové cenné papiere. Ak je finančná korporácia zákonným vlastníkom portfólia aktív, vydáva dlhové cenné papiere, ktoré predstavujú podiel na portfóliu, vedie úplný súbor účtov, pôsobí ako finančný sprostredkovateľ a klasifikuje sa ako ostatní finanční sprostredkovatelia. Finančné korporácie zapojené do sekuritizácie aktív sú odlišné od subjektov, ktoré sú vytvorené výlučne na to, aby držali špecifické portfólio finančných aktív a pasív. Tieto subjekty sú pridružené k svojim materským korporáciám, ak sú rezidentom v rovnakej krajine ako ich materská korporácia. Ak sú však nerezidentskými subjektmi, považujú sa za samostatné inštitucionálne jednotky a klasifikujú sa ako kaptívne finančné inštitúcie.
- 5.109. V prípade sekuritizačnej schémy uvedenej v odseku 5.106 písm. b) pôvodný držiteľ aktív alebo kupujúci zabezpečenia presúva prostredníctvom swapov na kreditné zlyhanie (CDS) kreditné riziko vzťahujúce sa na fond diverzifikovaných referenčných aktív na sekuritizačnú korporáciu, ale ponecháva si samotné aktíva. Prostriedky získané emisiou dlhových cenných papierov sa uložia ako vklad alebo investujú do inej bezpečnej investície, ako sú napríklad dlhopisy s ratingom AAA, a získaný úrok za vklad spolu s prémieou z CDS sa použije na financovanie úroku z vydaných dlhových cenných papierov. V prípade zlyhania sa znižuje istina, ktorá sa dlhuje držiteľom ABS, pričom neskoršie tranže sú postihnuté ako prvé, atď. Kupón a platby istiny môžu byť takisto presmerované od investorov do dlhových cenných papierov k vlastníkovi pôvodnej zábezpeky na úhradu strát vzniknutých zo zlyhania.

- 5.110. Cenný papier krytý aktívami (asset-backed security – ABS) je dlhový cenný papier, ktorého istina a/alebo úrok sa platia výlučne z tokov hotovosti, ktoré vytvorí špecifikovaný fond finančných alebo nefinančných aktív.

Kryté dlhopisy

- 5.111. *Definícia:* Kryté dlhopisy sú dlhové cenné papiere emitované finančnou korporáciou alebo úplne zabezpečené finančnou korporáciou. V prípade zlyhania emitujúcej alebo zabezpečujúcej finančnej korporácie má držiteľ dlhopisu popri bežnej pohľadávke voči finančnej korporácii aj prednostnú pohľadávku voči skupine aktív, ktorá kryje dlhopis.

Pôžičky (F.4)

- 5.112. *Definícia:* Pôžičky vznikajú vtedy, keď veritelia požičiavajú finančné zdroje dlžníkom.

Hlavné charakteristiky pôžičiek

5.113. Pôžičky sú charakteristické tým, že:

- a) podmienky upravujúce pôžičku sú buď stanovené finančnou korporáciou, ktorá poskytuje pôžičku, alebo dohodnuté medzi veriteľom a dlžníkom priamo alebo prostredníctvom makléra;
- b) podnet na poskytnutie pôžičky zvyčajne vychádza od dlžníka a
- c) pôžička je bezpodmienečným dlhom voči veriteľovi, ktorý musí byť splatený ku dňu splatnosti a ktorý je úročený.

5.114. Pôžičky môžu byť finančnými aktívami alebo pasívami všetkých rezidentských sektorov a zahraničia. Korporácie prijímajúce vklady zvyčajne zaznamenávajú krátkodobé záväzky ako vklady, nie ako pôžičky.

Klasifikácia pôžičiek podľa pôvodnej splatnosti, meny a účelu

5.115. Transakcie s pôžičkami môžu byť zaradené do dvoch kategórií podľa pôvodnej splatnosti:

- a) krátkodobé pôžičky (F.41) s krátkou lehotou pôvodnej splatnosti vrátane pôžičiek splatných na požiadanie a
- b) dlhodobé pôžičky (F.42) s dlhou lehotou pôvodnej splatnosti.

5.116. Pôžičky môžu byť z analytického hľadiska ďalej zaradené do týchto subkategórií:

- a) pôžičky denominované v národnej mene a
- b) pôžičky denominované v cudzích menách.

V prípade domácností je vhodné zaradenie do týchto subkategórií:

- a) spotrebné pôžičky;
- b) pôžičky na kúpu domu a
- c) ostatné pôžičky.

Rozdiel medzi transakciami s pôžičkami a transakciami s vkladmi

5.117. Rozdiel medzi transakciami s pôžičkami (F.4) a transakciami s vkladmi (F.22) je v tom, že dlžník ponúka štandardizovanú neobchodovateľnú zmluvu v prípade pôžičky, ale nie v prípade vkladu.

5.118. Krátkodobé pôžičky poskytnuté korporáciám prijímajúcim vklady sa klasifikujú ako prevoditeľné vklady alebo ako ostatné vklady a krátkodobé pôžičky prijaté inými inštitucionálnymi jednotkami ako korporáciami prijímajúcimi vklady sa klasifikujú ako krátkodobé pôžičky.

5.119. Umiestnenia finančných prostriedkov medzi korporácie prijímajúce vklady sa vždy zaznamenávajú ako vklady.

Rozdiel medzi transakciami s pôžičkami a transakciami s dlhovými cennými papiermi

- 5.120. Rozdiel medzi transakciami s pôžičkami (F.4) a transakciami s dlhovými cennými papiermi (F.3) je ten, že pôžičky sú neobchodovateľné finančné nástroje, kým dlhové cenné papiere sú obchodovateľné finančné nástroje.
- 5.121. Vo väčšine prípadov je základom pôžičky jediný dokument a transakcie s pôžičkami sa realizujú medzi jedným veriteľom a jedným dlžníkom. Na druhej strane emisie dlhových cenných papierov sa skladajú z veľkého počtu identických dokumentov, pričom každý z nich uvádza zaokrúhlenú sumu, ktorých súčet tvorí celkovú požičanú sumu.
- 5.122. Existuje sekundárny trh s pôžičkami. V prípadoch, keď sa pôžičky stanú obchodovateľné na organizovanom trhu, preklasifikujú sa z pôžičiek na dlhové cenné papiere pod podmienkou, že existuje dôkaz o obchodovaní na sekundárnom trhu vrátane existencie tvorcov trhu a o častom kótovaní finančného aktíva, napríklad vo forme rozpätí nákup – predaj. V tom je zvyčajne zahrnutá aj explicitná konverzia pôvodnej pôžičky.

- 5.123. Štandardizované pôžičky ponúkajú vo väčšine prípadov finančné korporácie a často sa poskytujú domácnostiam. Finančné korporácie určujú podmienky a domácnosti sa môžu iba rozhodnúť, že ich buď prijmú, alebo neprijmú. Podmienky neštandardizovaných pôžičiek sú však zvyčajne výsledkom rokovaní medzi veriteľom a dlžníkom. Ide o dôležité kritérium, ktoré uľahčuje rozlíšenie neštandardizovaných pôžičiek od dlhových cenných papierov. V prípade vydávania verejných cenných papierov určuje emisné podmienky dlžník, podľa možnosti po porade s bankou/bankou riadiacou emisiu. V prípade emisií súkromných cenných papierov však o podmienkach emisie rokuje veriteľ a dlžník.

Rozlišovanie medzi transakciami s pôžičkami, obchodnými úvermi a obchodnými zmenkami

- 5.124. Obchodný úver je úver priamo poskytnutý dodávateľmi výrobkov a služieb svojim zákazníkom. Obchodný úver je poskytnutý, keď platba za výrobky a služby nie je zaplatená v rovnakom čase, ako dochádza k zmene vlastníctva výrobkov, alebo pri poskytnutí služby.
- 5.125. Obchodný úver sa odlišuje od pôžičiek na financovanie obchodu, ktoré sa klasifikujú ako pôžičky. Obchodné zmenky vystavené dodávateľom výrobkov a služieb na zákazníka, ktoré následne po predložení dodávateľom diskontuje finančná korporácia, sa stávajú pohľadávkou tretej strany voči zákazníkovi.

Dohody o požičaní a spätnej kúpe cenných papierov

- 5.126. *Definícia:* Pôžička cenných papierov je dočasný prevod cenných papierov od požičiavateľa vypožičiavateľovi. Od vypožičiavateľa cenných papierov možno požadovať poskytnutie aktív vo forme hotovosti alebo cenných papierov ako zábezpeky pre požičiavateľa cenných papierov. Vlastnícke právo prechádza na obe strany transakcie, takže vypožičané cenné papiere a zábezpeku možno predat' alebo ďalej požičať.
- 5.127. *Definícia:* Dohoda o spätnej kúpe cenných papierov je dohoda, ktorej obsahom je poskytnutie cenných papierov, napríklad dlhových cenných papierov alebo akcií, výmenou za hotovosť alebo iné platobné prostriedky, so záväzkom spätnej kúpy rovnakých alebo podobných cenných papierov za pevne stanovenú cenu. Záväzok spätnej kúpy sa môže viazať na špecifický budúci dátum alebo mať „otvorenú“ splatnosť.
- 5.128. Pôžička cenných papierov zabezpečená hotovosťou ako zárukou a dohody o spätnom nákupe (repoobchody) predstavujú rôzne podmienky pre finančné dohody s rovnakými ekonomickými účinkami, a to účinkami zabezpečenej pôžičky, keďže obe zahŕňajú poskytnutie cenných papierov ako zábezpeky pôžičky alebo vkladu, zatiaľ čo korporácie prijímajúce vklady predávajú za takýchto finančných podmienok cenné papiere. Rozdielne znaky týchto dvoch mechanizmov sú uvedené v tabuľke 5.2.

Tabuľka 5.2 – Hlavné znaky dohôd o pôžičke cenných papierov a dohôd o spätnej kúpe

Znak	Pôžička cenných papierov		Dohody o spätnej kúpe	
	Záruky vo forme hotovosti	Bez záruky hotovosťou	Špecifické cenné papiere	Všeobecná záruka
Formálna metóda výmeny	Pôžička cenných papierov s dohodou, že vypožičiavateľ ich vráti späť požičiavateľovi		Predaj cenných papierov a záväzok ich spätnej kúpy za podmienok rámcovej zmluvy	
Forma výmeny	Cenné papiere oproti hotovosti	Cenné papiere oproti inej záruke (ak existuje)	Cenné papiere oproti hotovosti	Hotovosť oproti cenným papierom
Výnos sa platí dodávateľovi	Záruky vo forme hotovosti (vypožičiavateľ cenných papierov)	Cenné papiere (nie cenné papiere poskytnuté ako záruka) (požičiavateľ cenných papierov)	Hotovosť	Hotovosť
Výnos splatný ako	Poplatok	Poplatok	Reposadzba	Reposadzba

5.129. Cenné papiere poskytnuté na základe dohôd o požičaní a na základe dohôd o spätnom odkúpení cenných papierov sa zaznamenávajú ako transakcie, pri ktorých nedošlo k zmene ich ekonomického vlastníctva, pretože požičiavateľ je stále oprávnený prijímať dôchodok z cenného papiera a znáša riziká a zisk akejkoľvek zmeny ceny cenného papiera.

- 5.130. Dodanie a prijatie finančných prostriedkov na základe zmluvy o spätnéj kúpe cenných papierov ani pôžičky cenných papierov so zábezpekou vo forme hotovosti nezahŕňajú žiadnu novú emisiu dlhových cenných papierov. Takéto poskytnutie finančných prostriedkov iným inštitucionálnym jednotkám ako peňažným finančným inštitúciám sa považuje za pôžičku; pri korporáciách prijímajúcich vklady sa zaznamenávajú ako vklady.
- 5.131. Ak pôžička cenných papierov nezahŕňa dodanie hotovosti, t. j. ak dôjde k výmene jedného cenného papiera za iný alebo ak jedna strana dodá cenný papier bez zábezpeky, nepovažuje sa to za transakciu s pôžičkami, vkladmi ani s cennými papiermi.
- 5.132. Výzvy na doplnenie rozpätia v hotovosti v rámci repoobchodu sa klasifikujú ako pôžičky.
- 5.133. Swapy zlata sú podobné dohodám o spätnom nákupe cenných papierov s tým rozdielom, že zárukou je zlato. Ich obsahom je výmena zlata za vklady v cudzej mene s dohodou, že sa v dohodnutom čase v budúcnosti vykoná reverzná transakcia za dohodnutú cenu zlata. Transakcia sa zaznamenáva ako zabezpečená pôžička alebo vklad.

Finančný lízing

- 5.134. *Definícia:* Finančný lízing je zmluva, na základe ktorej prenajímateľ ako zákonný vlastník aktíva prenáša riziká a prínos vlastníctva aktíva na nájomcu. Na základe finančného lízingu prenajímateľ poskytuje nájomcovi pôžičku, pomocou ktorej nájomca získava aktívum. Aktívum, ktoré je predmetom lízingu, sa potom vykazuje v súvahe nájomcu, a nie prenajímateľa; zodpovedajúca pôžička sa vykazuje ako aktívum prenajímateľa a záväzok nájomcu.

5.135. Finančné lízingy možno od ostatných druhov nájmu odlíšiť tým, že riziká a výhody vlastníctva sa presúvajú zo zákonného vlastníka výrobku na užívateľa výrobku. Iné druhy lízingu sú: i) operatívny lízing; ii) lízing zdrojov. Zmluvy, lízingy a licencie, ako sú definované v kapitole 15, sa môžu takisto považovať za lízing.

Iné druhy pôžičiek

5.136. Kategória pôžičiek zahŕňa:

- a) prečerpanie na účtoch prevoditeľných vkladov, kde sa prečerpaná suma nepovažuje za záporný prevod vkladov;
- b) prečerpanie na ostatných bežných účtoch, napríklad zostatky v rámci skupiny medzi nefinančnými korporáciami a ich dcérskymi spoločnosťami, ale s výnimkou zostatkov, ktoré sú záväzkami peňažných finančných inštitúcií klasifikovaných v subkategóriách vkladov;
- c) finančné pohľadávky zamestnancov z dôvodu ich podielu na zisku korporácie;
- d) splatné platby rozpätia vzťahujúce sa na finančné deriváty, ktoré sú záväzkami iných inštitucionálnych jednotiek ako peňažných finančných inštitúcií;
- e) pôžičky, ktoré sú zodpovedajúcou protihodnotou bankových akceptov;

- f) hypotekárne úvery;
- g) spotrebiteľský úver;
- h) revolvingové úvery;
- i) splátkové pôžičky;
- j) pôžičky platené ako zábezpeka za splnenie určitých povinností;
- k) záruky za vklady ako finančné pohľadávky zaist'ovacích korporácií voči zaistníkom (cedentom);
- l) finančné pohľadávky voči MMF, ktorých základom sú pôžičky na účte všeobecných zdrojov vrátane pôžičiek v rámci všeobecných mechanizmov pôžičiek (GAB) a nových mechanizmov pôžičiek (NAB), a
- m) záväzky voči MMF, ktorých základom je úver MMF alebo pôžičky v rámci programu na zníženie chudoby a podporu hospodárskeho rastu (Poverty Reduction and Growth Facility – PRGF).

5.137. Osobitným prípadom klasifikovaných úverov sa zaoberá kapitola 7.

Finančné aktíva, ktoré nie sú zahrnuté do kategórie pôžičiek

5.138. Kategória pôžičiek nezahŕňa:

- a) ostatné pohľadávky/záväzky (AF.8) vrátane obchodných úverov a preddavkov (AF.81) a
- b) finančné aktíva alebo pasíva vyplývajúce z vlastníctva nehnuteľných aktív, ako sú pozemky a stavby, nerezidentmi. Tieto sú klasifikované v ostatných majetkových účastiach (AF.519).

Majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov (F.5)

5.139. *Definícia:* Majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov sú zostatkové pohľadávky voči aktívam inštitucionálnych jednotiek, ktoré emitovali akcie alebo podielové listy.

5.140. Majetkové účasti a akcie investičných fondov sa rozdeľujú do dvoch subkategórií:

- a) majetkové účasti (F.51) a
- b) akcie alebo podielové listy investičných fondov (F.52).

Majetkové účasti (F.51)

- 5.141. *Definícia:* Majetkové účasti sú finančné aktívum, ktoré je pohľadávkou na zostatkovú hodnotu korporácie po tom, ako boli uspokojené všetky ostatné pohľadávky.
- 5.142. Vlastníctvo majetkových účastí v právnických subjektoch sa zvyčajne preukazuje akciami, podielovými cennými papiermi, potvrdeniami o úschove, podielovými listami alebo inými dokumentmi. Akcie a podielové cenné papiere majú rovnaký význam.

Potvrdenia o úschove

- 5.143. *Definícia:* Potvrdenia o úschove predstavujú vlastníctvo cenných papierov, ktoré sú kótované v cudzích ekonomikách; vlastníctvo potvrdení o úschove sa považuje za priame vlastníctvo podkladových cenných papierov. Depozitár emituje potvrdenia, ktoré sú kótované na jednej burze a ktoré predstavujú vlastníctvo cenných papierov kótovaných na inej burze. Potvrdenia o úschove uľahčujú transakcie s cennými papiermi v iných ekonomikách, ako sú tie, v ktorých sú cenné papiere kótované. Podkladovými cennými papiermi môžu byť akcie alebo dlhové cenné papiere.

5.144. Majetkové účasti sa členia do týchto subkategórií:

- a) kótované akcie (F.511);
- b) nekótované akcie (F.512) a
- c) ostatné majetkové účasti (F.519).

5.145. Kótované aj nekótované akcie sú obchodovateľné a označujú sa ako majetkové cenné papiere.

Kótované akcie (F.511)

5.146. *Definícia:* Kótované cenné papiere sú majetkové cenné papiere kótované na burze. Burzou môže byť uznaná burza alebo iná forma sekundárneho trhu. Kótované akcie sa taktiež označujú ako akcie obchodované na burze. Existencia kótovacích cien akcií kótovaných na burze znamená, že súčasné trhové ceny sú zvyčajne bežne dostupné.

Nekótované akcie (F.512)

5.147. *Definícia:* Nekótované akcie sú majetkové cenné papiere, ktoré nie sú kótované na burze.

5.148. Majetkové cenné papiere zahŕňajú tieto akcie emitované nekótovanými kapitálovými spoločnosťami:

- a) kapitálové akcie, ktoré dávajú ich držiteľom štatút spoluvlastníkov a oprávňujú ich na podiel na celkových rozdeľovaných ziskoch a podiel na čistých aktívach v prípade likvidácie;
- b) splatené akcie, ktorých kapitál bol splatený, avšak ktoré sú ponechané naďalej držiteľom, ktorí sú naďalej spoluvlastníkmi a majú právo na podiel zo zisku, ktorý zostane po vyplatení dividend a ktorý pripadá na zostávajúci upísaný kapitál, a tiež na podiel z akéhokoľvek prebytku, ktorý môže zostať po likvidácii, t. j. z čistých aktív po odpočítaní zostávajúceho upísaného kapitálu;
- c) dividendové akcie, známe tiež ako zakladateľské akcie, podiely na zisku a akcie s právom na dividendu, ktoré nie sú súčasťou upísaného kapitálu. Dividendové akcie nedávajú držiteľom štatút spoluvlastníkov – držiteľia preto nemajú právo na podiel zo splácaného upísaného kapitálu, právo na výnos z tohto kapitálu, právo hlasovať na valných zhromaždeniach atď. Oprávňujú však držiteľov na pomernú časť zo zisku, ktorý ostane po tom, ako boli vyplatené dividendy pripadajúce na upísaný kapitál, a na časť akéhokoľvek prebytku, ktorý ostane po vykonaní likvidácie;

- d) prioritné akcie s podielom na zisku alebo podiely, ktoré oprávňujú držiteľov podieľať sa na rozdelení zostatkovej hodnoty korporácie pri jej zrušení. Držitelia majú takisto právo podieľať sa na dodatočných dividendách alebo dostať dodatočné dividendy nad určený percentuálny podiel dividend. Dodatočné dividendy sa zvyčajne vyplácajú pomerne k priznaným kmeňovým dividendám. V prípade likvidácie majú akcionári s prioritnými akciami s podielom na zisku právo na podiel z akéhokoľvek výnosu, ktorý dostanú kmeňoví akcionári, a dostanú späť cenu, ktorú zaplatili za ich akcie.

Prvá verejná ponuka, kótovanie, skončenie obchodovania na burze a odkúpenie akcií

- 5.149. Prvá verejná ponuka (initial public offering – IPO), takisto označovaná jednoducho ako „ponuka“ alebo „emisia“, je vtedy, keď korporácia po prvýkrát emituje majetkové cenné papiere pre verejnosť. Takéto majetkové cenné papiere sú často emitované menšími, mladšími korporáciami z finančných dôvodov alebo veľkými podnikmi na účel ich verejného obchodovania. Pri IPO môže emitentovi pomáhať upisovací subjekt, ktorý pomáha určiť, aký druh majetkového cenného papiera sa má emitovať, najlepšiu cenu ponuky a čas uvedenia na trh.

- 5.150. Kótovanie sa vzťahuje na akcie korporácie, ktoré sú v zozname akcií, s ktorými sa oficiálne obchoduje na burze. O kótovanie akcií zvyčajne žiada emitujúca korporácia, ale v niektorých krajinách môže zaradiť korporáciu do zoznamu obchodovaných spoločností burza napríklad preto, že sa s jej akciami už aktívne obchoduje neformálnymi kanálmi. Medzi požiadavky pri prvom kótovaní zvyčajne patrí história účtovných závierok za uplynulých niekoľko rokov, dostatočný objem akcií, ktorý je daný k dispozícii verejnosti v absolútnom vyjadrení a ako percentuálny podiel zo všetkých akcií v obehú, a schválený prospekt, ktorý zvyčajne obsahuje názory nezávislých znalcov. Skončenie obchodovania na burze znamená stiahnutie akcií korporácie z burzy. Nastáva vtedy, keď korporácia prestane podnikat', vyhlási bankrot, nespĺňa pravidlá kótovania na burze alebo sa stane kvázikorporáciou alebo podnikom nezapsaným do obchodného registra často následkom fúzie alebo akvizície. Kótovanie sa zaznamenáva ako emisia kótovaných akcií a odkúpenie nekótovaných akcií, zatiaľ čo skončenie obchodovania na burze sa zaznamenáva ako odkúpenie kótovaných akcií a emisia nekótovaných akcií, ak je to relevantné.
- 5.151. Korporácie môžu odkupovať vlastné majetkové účasti spätným nákupom akcií, ktorý je takisto známy ako spätný nákup akcií alebo odkupovanie akcií. Odkupovanie akcií sa zaznamenáva ako finančná transakcia, na základe ktorej existujúci akcionári získajú hotovosť výmenou za časť majetkovej účasti v korporácii, ktorá je v obehú. To znamená, že hotovosť sa vymieňa za zníženie počtu akcií v obehú. Korporácia buď stiahne akcie z obehú, alebo ich uloží ako vlastné trezorové akcie, ktoré zostávajú k dispozícii na opätovnú emisiu.

Finančné aktíva, ktoré nie sú majetkovými cennými papiermi

5.152. Majetkové cenné papiere nezahŕňajú:

- a) akcie ponúknuté na predaj, avšak nekúpené pri emisii. Tieto akcie sa nezaznamenávajú;
- b) dlhopisy a pôžičkové cenné papiere konvertibilné na akcie. Klasifikujú sa ako dlhové cenné papiere (AF.3) až do času, keď sú konvertované;
- c) majetkové účasti spoločníkov s neobmedzeným ručením v spoločnostiach zapísaných do obchodného registra. Tieto sú klasifikované ako ostatné majetkové účasti;
- d) vládne investície do kapitálu medzinárodných organizácií, ktoré sú z právneho hľadiska založené ako korporácie s akciovým kapitálom. Tieto sú klasifikované ako ostatné majetkové účasti (AF.519);
- e) emisiu prémiových akcií, t. j. emisiu nových akcií bez platby akcionárom v pomere k akciám, ktoré držia. Takáto emisia, ktorá nenie ani záväzky korporácie voči akcionárom, ani pomer aktív, ktoré má každý akcionár v korporácii, nepredstavuje finančnú transakciu. Rozdelenie akcií sa takisto nezaznamenáva.

Ostatné majetkové účasti (F.519)

5.153. *Definícia:* Ostatné majetkové účasti sa skladajú zo všetkých foriem majetkovej účasti okrem tých, ktoré sú klasifikované v subkategórii kótované akcie (AF.511) a nekótované akcie (AF.512).

5.154. Ostatné majetkové účasti zahŕňajú:

- a) všetky formy vlastného imania korporácií, ktoré nie sú akciami, vrátane:
 - 1. majetkových účastí v spoločnostiach zapísaných do obchodného registra upísaných spoločníkmi s neobmedzeným ručením;
 - 2. majetkových účastí v spoločnostiach s ručením obmedzeným, ktorých vlastníci sú spoločníkmi, a nie akcionármi;
 - 3. kapitálu investovaného do bežných spoločností alebo spoločností s obmedzeným ručením, ktoré majú právnu subjektivitu;
 - 4. kapitálu investovaného do družstiev s právnou subjektivitou;
- b) investície verejnej správy do kapitálu verejných korporácií, ktorých kapitál nie je rozdelený na akcie a ktoré majú právnu subjektivitu podľa osobitných právnych predpisov;
- c) investície verejnej správy do kapitálu centrálnej banky;

- d) vládne investície do kapitálu medzinárodných alebo nadnárodných organizácií s výnimkou MMF, dokonca aj keď sú tieto organizácie právne založené ako korporácie s akciovým kapitálom (napríklad Európska investičná banka);
- e) finančné zdroje ECB, ktoré sa skladajú z príspevkov národných centrálnych bánk;
- f) kapitál investovaný do finančných a nefinančných kvázikorporácií; hodnota týchto investícií zodpovedá novým investíciám v hotovosti alebo v naturálnom vyjadrení po odpočítaní kapitálových výberov;
- g) finančné pohľadávky, ktoré majú nerezidentské jednotky voči fiktívnym rezidentským jednotkám a naopak.

Oceňovanie transakcií s majetkovou účasťou

- 5.155. Nové akcie sa zaznamenávajú v emisnej cene, ktorou je nominálna hodnota plus emisné ážio.
- 5.156. Transakcie s akciami v obehu sa zaznamenávajú v ich transakčnej hodnote. Keď nie je transakčná hodnota známa, určuje sa aproximáciou ceny kótovanej na burze alebo trhovej ceny kótovaných akcií a trhovým ekvivalentom hodnoty pre nekótované akcie.
- 5.157. Certifikované dividendové akcie sú akcie, ktoré sa oceňujú cenou odvodenou od dividendy navrhovanej emitentom.

- 5.158. Emisia prémiových akcií sa nezaznamenáva. Avšak v prípadoch, keď emisia prémiových akcií zahŕňa zmeny v celkovej trhovej hodnote akcií korporácie, sa zmeny trhovej hodnoty zaznamenávajú na účte precenenia.
- 5.159. Transakčná cena majetkových účastí (F.51) je suma finančných prostriedkov prevedených vlastníckmi korporáciám alebo kvázikorporáciám. V niektorých prípadoch možno previesť finančné prostriedky prevzatím záväzkov korporácie alebo kvázikorporácie.

Akcie alebo podielové listy investičných fondov (F.52)

- 5.160. *Definícia:* Akcie investičných fondov sú akcie investičného fondu, ak má fond korporačnú štruktúru. Sú známe ako podielové listy, ak je fond správcovskou spoločnosťou. Investičné fondy sú podnikmi kolektívneho investovania, prostredníctvom ktorých investori zhromažďujú finančné prostriedky na investovanie do finančných a/alebo nefinančných aktív.
- 5.161. Investičné fondy sa takisto označujú ako spoločné investičné fondy, podielové fondy, investiční správcovia a podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP); môžu to byť otvorené, polootvorené a uzavreté fondy.

5.162. Akcie investičných fondov môžu byť kótované alebo nekótované. Keď sú nekótované, sú zvyčajne splatné na požiadanie, a to v hodnote zodpovedajúcej ich podielu na vlastnom kapitáli finančnej korporácie. Tento vlastný kapitál sa pravidelne preceňuje na základe trhových cien svojich rôznych súčastí.

5.163. Akcie investičných fondov sa ďalej rozdeľujú na:

akcie alebo podielové listy fondov peňažného trhu (FPT) (F.521) a

iné akcie alebo podielové listy investičných fondov ako akcie alebo podielové listy FPT (F.522).

Akcie alebo podielové listy FPT (F.521)

5.164. *Definícia:* Akcie alebo podielové listy FPT sú akcie emitované fondmi peňažného trhu. Akcie alebo podielové listy FPT môžu byť obchodovateľné a často sa považujú za blízke náhrady za vklady.

Iné akcie alebo podielové listy investičných fondov ako akcie/podielové listy FPT (F.522)

5.165. *Definícia:* Iné akcie alebo podielové listy investičných fondov ako akcie alebo podielové listy FPT predstavujú pohľadávku na časť hodnoty iného investičného fondu ako FPT. Tieto druhy akcií a podielových listov emitujú investičné fondy.

5.166. Iné nekótované akcie alebo podielové listy investičných fondov ako akcie alebo podielové listy FPT sú zvyčajne splatné na požiadanie, a to v hodnote zodpovedajúcej ich podielu na vlastnom kapitáli finančnej korporácie. Takýto vlastný kapitál sa pravidelne preceňuje na základe trhových cien svojich rôznych súčastí.

Oceňovanie transakcií s akciami alebo podielovými listami investičných fondov

5.167. Transakcie s akciami alebo podielovými listami investičných fondov zahŕňajú hodnotu čistých príspevkov do fondu.

Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk (F.6)

5.168. Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk sa rozdeľujú do šiestich subkategórií:

- a) technické rezervy neživotného poistenia (F.61);
- b) nároky na životné poistenie a anuitu (F.62);
- c) nároky na dôchodok (F.63);
- d) nároky penzijných fondov voči manažérom penzijných fondov (F.64);
- e) nároky na nepenzijné dávky (F.65) a
- f) rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk (F.66).

Technické rezervy neživotného poistenia (F.61)

- 5.169. *Definícia:* Technické rezervy neživotného poistenia sú finančnými pohľadávkami, ktoré majú držitelia poistiek v rámci neživotného poistenia voči korporáciám poskytujúcim neživotné poistenie, pokiaľ ide o poistné budúcich období a nároky na poistné plnenia.
- 5.170. Transakcie s technickými rezervami neživotného poistenia na poistné budúcich období a nároky na poistné plnenia sa vzťahujú na riziká, ako napríklad nehody, ochorenia alebo požiar, a takisto na zaistenie.
- 5.171. Poistné budúcich období je poistné, ktoré bolo zaplatené, ale nevznikol naň ešte nárok. Poistné sa zvyčajne platí na začiatku obdobia poistného krytia. Pri časovom rozlišovaní vzniká nárok na poistné počas celého poistného obdobia, takže počiatočná platba zahŕňa predplatenie alebo preddavok.
- 5.172. Nevybavené nároky sú splatné pohľadávky, ktoré ešte neboli uhradené, vrátane prípadov, keď je výška sumy sporná alebo keď nastala udalosť, ktorá je dôvodom nároku, ale ešte nebola nahlásená. Splatné pohľadávky, ktoré ešte neboli uhradené, zodpovedajú rezervám voči nevybaveným poistným nárokom, ktorých výška je určená poistnými korporáciami na krytie toho, čo očakávajú ako výdavok z dôvodu udalostí, ktoré nastali, ale v súvislosti s ktorými ešte pohľadávky neboli uhradené.

5.173. Poisťovateľ môže určiť iné technické rezervy, ako napríklad rezervy na vyrovňovanie mimoriadnych rizík. Tieto sa však uznávajú ako záväzok a zodpovedajúce aktíva len vtedy, keď existuje udalosť, ktorá spôsobila vznik záväzku. Inak sú rezervy na vyrovňovanie mimoriadnych rizík internými účtovnými položkami poisťovateľa, ktoré predstavujú úspory na krytie nepravidelne sa vyskytujúcich udalostí a nepredstavujú existujúce nároky držiteľov poisťiek.

Nároky na životné poistenie a anuitu (F.62)

5.174. *Definícia:* Nároky na životné poistenie a anuitu pozostávajú z finančných pohľadávok, ktoré majú držiteľia poisťiek v rámci životného poistenia a osoby oprávnené na anuitu voči korporáciám, ktoré poskytujú životné poistenie.

5.175. Nároky na životné poistenie a anuitu poskytujú držiteľom poisťiek dávky po skončení poistného vzťahu alebo odškodňujú oprávnené osoby po smrti držiteľov poisťiek; držia sa teda oddelene od finančných zdrojov akcionárov. Rezervy vo forme anuit sú založené na poistnomatematických (aktuárskych) výpočtoch súčasnej hodnoty záväzkov na vyplatenie budúcich dôchodkov až do smrti oprávnených osôb.

5.176. Transakcie s nárokmi na životné poistenie a anuitu sa skladajú z prírastkov mínus úbytkov.

5.177. Prírastky sa z pohľadu finančných transakcií skladajú zo:

- a) skutočného poistného získaného počas bežného účtovného obdobia a

- b) dodatkového poistného, ktoré zodpovedá dôchodku z investovaných nárokov, ktoré boli priznané držiteľom poistiek po odpočítaní poplatkov za služby.

5.178. Úbytky pozostávajú zo:

- a) súm splatných držiteľom životných poistiek a podobných poistiek a
- b) platieb splatných k poistkám, ktoré sú ukončené pred splatnosťou.

5.179. V prípade skupinového poistenia uzavretého korporáciou v mene jej zamestnancov sa za oprávnené osoby považujú zamestnanci, a nie zamestnávateľ, pretože zamestnanci sa považujú za držiteľov poistiek.

Nároky na dôchodok (F.63)

5.180. *Definícia:* Nároky na dôchodok pozostávajú z finančných pohľadávok, ktoré majú súčasní a minulí zamestnanci buď voči:

- a) svojim zamestnávateľom;
- b) schéme vytvorenej zamestnávateľom na vyplácanie dôchodkov, ktorá je súčasťou dohody medzi zamestnávateľom a zamestnancom, alebo
- c) poisťovateľovi.

- 5.181. Transakcie s nárokmi na dôchodok sa skladajú z prírastkov mínus úbytkov, ktoré musia byť odlišené od nominálnych ziskov a strát z držby kapitálu investovaného penzijnými fondmi.
- 5.182. Prírastky sa z pohľadu finančných transakcií skladajú zo:
- a) skutočných príspevkov do dôchodkových schém platených zamestnancami, zamestnávateľmi, samostatne zárobkovo činnými osobami alebo inými inštitucionálnymi jednotkami v mene jednotlivcov alebo domácností s nárokmi voči schéme, ktoré boli inkasované počas bežného účtovného obdobia, a
 - b) dodatočných príspevkov, ktoré zodpovedajú dôchodkom získaným z investovania nárokov na dôchodok z dôchodkovej schémy, ktoré patria zúčastneným domácnostiam, po odpočítaní poplatkov za služby počas daného obdobia za správu schémy.
- 5.183. Úbytky pozostávajú zo:
- a) sociálnych dávok rovnajúcich sa sumám plateným dôchodcom alebo nimi vyživovaným osobám vo forme pravidelných platieb alebo iných dávok a
 - b) sociálnych dávok, ktoré pozostávajú zo všetkých jednorazových dávok platených osobám pri ich odchode do dôchodku.

Podmienené nároky na dôchodok

- 5.184. Kategória nárokov na dôchodok nezahŕňa podmienené nároky na dôchodok stanovené inštitucionálnymi jednotkami, ktoré sú klasifikované ako dávkovo definované zamestnávateľské dôchodkové schémy nefinancované z fondov verejnej správy alebo ako penzijné fondy sociálneho zabezpečenia. Ich transakcie nie sú zaznamenávané v celom rozsahu a ich ostatné toky a stavy nie sú zaznamenávané v hlavných účtoch, ale v doplnkovej tabuľke o nárokoch na dôchodok, ktoré k danému dátumu vznikli v sociálnom poistení. Podmienené nároky na dôchodok nie sú záväzkami štátnej správy, regionálnej štátnej správy, miestnej samosprávy ani subsektora fondov sociálneho zabezpečenia a nie sú finančnými aktívami potenciálnych príjemcov.

Nároky penzijných fondov voči manažérom penzijných fondov (F.64)

- 5.185. Zamestnávateľ sa môže dohodnúť s treťou stranou, aby dohliadala na penzijné fondy jeho zamestnancov. Ak zamestnávateľ naďalej určuje podmienky dôchodkových schém a má zodpovednosť za prípadný deficit vo financovaní, ako aj právo ponechať si prípadné nadbytočné finančné zdroje, označuje sa ako manažér penzijných fondov a jednotka, ktorá pracuje pod vedením manažéra penzijných fondov, sa označuje ako správca penzijných fondov. Ak sa zamestnávateľ dohodne s treťou stranou tak, že zamestnávateľ postúpi riziká a zodpovednosť za akýkoľvek deficit vo financovaní na tretiu stranu výmenou za právo tretej strany ponechať si nadbytočné finančné zdroje, tretia strana sa stane manažérom penzijných fondov a zároveň správcom.

- 5.186. Ak je manažér penzijných fondov jednotkou, ktorá je odlišná od správcu, a suma kumulovaná v penzijných fondoch je nižšia ako nárast nárokov, zaznamenáva sa pohľadávka penzijného fondu voči manažérovi. Ak prekročí suma získaná penzijným fondom nárast nárokov, vznikne suma, ktorú má penzijný fond vyplatiť manažérovi penzijných fondov.

Nároky na nepenzijné dávky (F.65)

- 5.187. Prebytok čistých príspevkov nad dávkami predstavuje zvýšenie záväzkov poistnej schémy voči oprávneným osobám. Táto položka je znázornená ako úprava na účte použitia dôchodkov. Zvýšenie záväzkov je takisto znázornené na finančnom účte. Táto položka sa pravdepodobne vyskytuje iba zriedkavo a z pragmatických dôvodov môžu byť zmeny takýchto nárokov na nepenzijné dávky zahrnuté do nárokov na dôchodok.

Rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk (F.66)

- 5.188. *Definícia:* Rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk sú finančné pohľadávky, ktoré majú držitelia týchto záruk voči inštitucionálnym jednotkám, ktoré záruky poskytli.
- 5.189. Rezervy, ktoré sa vzťahujú na uplatnenie štandardizovaných záruk, sú preddavkami čistých poplatkov a rezerv na splnenie uplatnených štandardizovaných záruk, ktoré sa ešte nezačali plniť. Podobne ako v prípade rezerv na vopred zaplatené poistné a rezervy, zahŕňajú rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk neprijaté poplatky (poistné budúcich období) a neuhradené uplatnené záruky (nároky).
- 5.190. Štandardizované záruky sú záruky, ktoré sa poskytujú vo veľkých množstvách zvyčajne na dosť malé sumy rovnakým spôsobom. Na takýchto opatreniach sa zúčastňujú tri strany: dlžník, veriteľ a ručiteľ. Bud' dlžník, alebo veriteľ sa môžu dohodnúť s ručiteľom, aby zaplatil dlh veriteľovi v prípade nesplnenia finančného záväzku dlžníka. Príkladmi sú záruky za vývozné úvery alebo záruky za študentské pôžičky.

- 5.191. Hoci nemožno určiť pravdepodobnosť nesplnenia finančného záväzku zlyhania každého jednotlivého dlžníka, zvyčajne sa odhaduje, koľko dlžníkov zo skupiny podobných dlžníkov nesplní svoj záväzok. Ručiteľ, ktorý poskytuje záruky na komerčnej báze, bude veľmi podobne ako poisťovateľ v neživotnom poistení očakávať, že všetky zaplatené poplatky spolu s dôchodkom z majetku zarobeným z poplatkov a všetky rezervy pokryjú očakávané nesplnenia záväzkov dlžníkov a s tým spojené náklady a vytvoria zisk. Preto sa pre takéto záruky, ktoré sú opísané ako štandardizované záruky, prijalo podobné zaobchádzanie ako pri neživotnom poistení.
- 5.192. Štandardizované záruky zahŕňajú záruky za rôzne finančné nástroje, ako napríklad vklady, dlhové cenné papiere, pôžičky a obchodné úvery. Zvyčajne ich poskytujú finančné korporácie vrátane, ale nie výlučne, poisťovacích korporácií, ale takisto aj verejná správa.
- 5.193. Keď inštitucionálna jednotka ponúka štandardizované záruky, účtuje si poplatky a vznikajú jej záväzky na plnenie v prípade uplatnenia záruky. Hodnota záväzkov na účtoch ručiteľa sa rovná súčasnej hodnote očakávaných uplatnení existujúcich záruk po odpočítaní všetkých regresných úhrad, ktoré ručiteľ očakáva, že získa od nesplácajúcich dlžníkov. Záväzky sa nazývajú rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk.

- 5.194. Záruka sa môže poskytnúť na viacročné obdobie. Poplatok sa môže platiť ročne alebo vopred. Poplatok v princípe predstavuje poplatky zarobené v každom roku, počas ktorého sa záruka poskytne, pričom záväzok sa znižuje v závislosti od skracovania obdobia (za predpokladu, že dlžník spláca splátkami). Zaznamenávanie je rovnaké ako v prípade anuit s platením poplatkov v závislosti od toho, ako klesá budúci záväzok.
- 5.195. Podstata schémy štandardizovaných záruk je v tom, že existuje mnoho záruk rovnakého typu, hoci nie všetky platia na presne rovnaké obdobie ani nemajú rovnaký dátum začiatku a konca platnosti.
- 5.196. Čisté poplatky sa počítajú ako inkasované poplatky plus doplatky (rovnajúce sa dôchodku z majetku pripísaného jednotke, ktorá platí poplatok za záruku), mínus administratívne a ďalšie náklady. Takéto čisté poplatky môžu byť splatné akýmkoľvek sektorom ekonomiky a ziskava ich sektor, do ktorého je ručiteľ zaradený. Na základe uplatnených štandardizovaných záruk platí ručiteľ veriteľovi finančného nástroja, na ktorý sa vzťahuje ručenie, bez ohľadu na to, či poplatok platil veriteľ, alebo dlžník. Finančné transakcie sa vzťahujú na rozdiel medzi platbou poplatkov za nové záruky a uplatnenými existujúcimi zárukami.

Štandardizované záruky a jednorazové záruky

5.197. Štandardizované záruky sa rozlišujú od jednorazových záruk na základe dvoch kritérií:

- a) štandardizované záruky sú charakteristické častým opakovaním transakcií s podobnými charakteristikami a delením sa o riziká a
- b) ručiteľia sú schopní odhadnúť priemernú stratu na základe dostupných štatistík.

Jednorazové záruky sú individuálne a ručiteľia nie sú schopní spoľahlivo odhadnúť riziko, že sa uplatnia. Poskytnutie jednorazovej záruky je nepredvídateľné a nezaznamenáva sa. Výnimkami sú určité záruky poskytované vládou a opísané v kapitole 20.

Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (F.7)

5.198. Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie sa rozdeľujú do dvoch subkategórií:

- a) finančné deriváty (F.71) a
- b) zamestnanecké opcie na akcie (F.72).

Finančné deriváty (F.71)

5.199. *Definícia:* Finančné deriváty sú finančné nástroje viazané na konkrétny finančný nástroj alebo ukazovateľ, alebo komoditu, prostredníctvom ktorých sa dá na finančných trhoch obchodovať s konkrétnymi finančnými rizikami. Finančné deriváty spĺňajú tieto podmienky:

- a) sú viazané na finančné alebo nefinančné aktívum, skupinu aktív alebo na index;
- b) sú buď obchodovateľné, alebo môžu byť realizované na trhu a
- c) nedochádza k žiadnej platbe istiny.

5.200. Finančné deriváty sa využívajú na mnohé účely vrátane riadenia rizika, zabezpečovanie (hedging), trhovú arbitráž, špekulácie a na odmeny zamestnancom. Finančné deriváty umožňujú stranám predávať špecifické finančné riziká, ako je napríklad riziko úrokovej sadzby, menové riziko, riziko majetkovej účasti a komodity alebo kreditné riziko, iným subjektom, ktoré sú ochotné tieto riziká prevziať, zvyčajne bez obchodovania s primárnym aktívom. Finančné deriváty sa preto označujú ako sekundárne aktíva.

- 5.201. Hodnota finančného derivátu sa odvodzuje od ceny podkladového aktíva: referenčnej ceny. Referenčná cena sa môže vzťahovať na finančné alebo nefinančné aktívum, úrokovú mieru, výmenný kurz, iný derivát alebo rozdiel medzi dvoma cenami. Derivátový kontrakt sa môže takisto vzťahovať na index, kôš cien alebo iné položky, ako napríklad obchod s emisiami alebo poveternostné podmienky.
- 5.202. Finančné deriváty sa môžu kategorizovať podľa nástroja, ako sú opcie, forwardy a kreditné deriváty, alebo podľa trhového rizika, ako sú menové swapy, úrokové swapy atď.

Opcie

- 5.203. *Definícia:* Opcie sú kontrakty, ktoré dávajú držiteľovi opcie právo, ale nie povinnosť kúpiť od vystavovateľa opcie alebo mu predat' aktívum za vopred stanovenú cenu v rámci daného časového obdobia alebo k určenému dátumu.

Právo na kúpu sa označuje ako kúpna opcia a právo na predaj sa označuje ako predajná opcia.

- 5.204. Kupujúci opcie platí prémie (cenu opcie) za záväzok vystavovateľa opcie predať alebo kúpiť určené množstvo podkladového aktíva za dohodnutú cenu. Prémia je finančným aktívom držiteľa opcie a záväzkom vystavovateľa opcie. Z koncepčného hľadiska možno uvažovať, že v prémii je zahrnutý poplatok za službu, ktorý sa má zaznamenávať osobitne. Pri chýbajúcich podrobných údajoch by sa však, pokiaľ možno, malo predísť predpokladom pri identifikácii predmetného poplatku za službu.
- 5.205. Opčné listy (warranty) sú jednou z foriem opcií. Dávajú držiteľovi právo, ale nie povinnosť kúpiť od emitenta opčného listu určitý počet akcií alebo dlhopisov za určených podmienok počas určeného času. Opčnými listami sú takisto menové opčné listy, ktoré sú založené na sume v jednej mene potrebnej na nákup inej meny, a opčné listy naviazané na tretiu menu, ako aj indexové, košové alebo komoditné opčné listy.
- 5.206. Opčný list možno oddeliť od dlhového cenného papiera a obchodovať s ním oddelene od dlhového cenného papiera. Výsledkom toho je, že v princípe sa zaznamenávajú dva osobitné finančné nástroje, opčný list ako finančný derivát a dlhopis ako dlhový cenný papier. Opčné listy s vloženými derivátmi sa klasifikujú podľa svojich prvotných znakov.

Forwardy

- 5.207. *Definícia:* Forwardy sú finančné kontrakty, na základe ktorých sa dve strany dohodnú na výmene špecifikovaného množstva podkladového aktíva za dohodnutú cenu (realizačná cena) k určenému dátumu.
- 5.208. Futurity sú forwardové kontrakty, s ktorými sa obchoduje na organizovaných burzách. Futurity a ostatné forwardové kontrakty sa typicky, nie však vždy vyrovnávajú skôr hotovostnou platbou alebo poskytnutím niektorého iného finančného aktíva ako dodaním podkladového aktíva, a preto sa oceňujú a obchodujú oddelene od podkladovej položky. Medzi bežné kontrakty forwardového typu patria swapy a dohody o budúcej úrokovej sadzbe (forward rate agreement – FRA).

Opcie v porovnaní s forwardmi

- 5.209. Opcie sa od forwardov odlišujú v tom, že:
- a) na začiatku sa za forwardový kontrakt zvyčajne neplatí platba vopred a derivátový kontrakt sa začína od nulovej hodnoty; v prípade opcie sa prémia platí pri uzavretí kontraktu a začiatočnou hodnotou kontraktu je výška prémie;

- b) pri zmenách trhových cien, úrokových sadzieb alebo výmenných kurzov počas platnosti forwardového kontraktu môže kontrakt nadobudnúť kladnú hodnotu pre jednu stranu (ako aktívum) a tomu zodpovedajúcu zápornú hodnotu (ako záväzok) pre druhú stranu. Takéto pozície sa môžu medzi stranami vymeniť v závislosti od vývoja na trhu s podkladovým aktívom vo vzťahu k realizačnej cene dohodnutej v kontrakte. Z dôvodu tejto charakteristiky nie je možná oddelená identifikácia transakcií s aktívami a transakcií so záväzkami. Na rozdiel od iných finančných nástrojov sa preto transakcie s forwardmi bežne zaznamenávajú v čistej hodnote aktív a pasív. V prípade opcie je kupujúci vždy veriteľom a vystavovateľ je vždy dlžníkom;
- c) v čase splatnosti je spätné odkúpenie pri forwarde bezpodmienečné, zatiaľ čo pri opcii ho určuje kupujúci opcie. Niektoré opcie sú splatené automaticky, keď je ich hodnota kladná v čase splatnosti.

Swapy

5.210. *Definícia:* Swapy sú zmluvné dohody medzi dvoma stranami, ktoré sa dohodnú na výmene tokov platieb z dohodnutej fiktívnej výšky istiny počas daného obdobia a za vopred stanovených pravidiel. Najbežnejšími druhmi swapov sú úrokové swapy, devízové swapy a menové swapy.

- 5.211. Úrokové swapy sú výmenou platieb úrokov rozličného charakteru z fiktívnej výšky istiny, ktorá sa nikdy nevymieňa. Príkladom druhov úrokových sadzieb, ktoré sú predmetom swapu, je fixná úroková sadzba, pohyblivá úroková sadzba a sadzby denominované v určitej mene. Vyrovnania sa často vykonávajú v čistých hotovostných platbách, ktoré sa rovnajú aktuálnemu rozdielu medzi dvoma úrokovými sadzbami dohodnutými v kontrakte uplatnenými na dohodnutú fiktívnu istinu.
- 5.212. Devízové swapy sú transakcie s devízami pri kurze uvedenom v kontrakte.
- 5.213. Menové swapy zahŕňajú výmenu peňažných tokov, ktoré sa vzťahujú na platby úrokov a výmenu istín za dohodnutý výmenný kurz na konci kontraktu.

Dohody o budúcej úrokovej sadzbe (FRA)

- 5.214. *Definícia:* Dohody o budúcej úrokovej sadzbe sú zmluvné dohody, v ktorých sa dve strany na účel ochrany pred zmenami úrokových sadzieb dohodnú na výške úroku, ktorý má byť zaplatený ku konkrétnemu dátumu vyrovnania z fiktívnej hodnoty istiny, ktorá sa nikdy nevymieňa. Dohody o budúcej úrokovej sadzbe sa vyrovnávajú čistými hotovostnými platbami podobným spôsobom ako v prípade úrokových swapov. Platby sa týkajú rozdielu medzi dohodnutou budúcou úrokovou sadzbou a sadzbou prevažujúcou na trhu v čase vyrovnania.

- 5.215. *Definícia:* Kreditné deriváty sú finančné deriváty, ktorých prvotný účel je obchodovanie s kreditným rizikom.

Kreditné deriváty sú určené na obchodovanie s rizikom nesplatenia pôžičiek a cenných papierov. Kreditné deriváty môžu mať formu forwardových alebo opčných kontraktov a podobne ako iné finančné deriváty sa často uzatvárajú vo forme štandardných právnych dohôd, ktoré uľahčujú trhové oceňovanie. Kreditné riziko sa presúva z predávajúceho, ktorý predáva riziko a kupuje si ochranu, na kupujúceho, ktorý kupuje riziko a predáva ochranu, výmenou za prémiiu.

- 5.216. Kupujúci rizika platí v hotovosti predajcovi rizika v prípade zlyhania. Vyrovnanie kreditného derivátu možno vykonať aj dodaním dlhových cenných papierov prostredníctvom jednotky, ktorá zlyhala.
- 5.217. Druhmi kreditných derivátov sú opcie na kreditné zlyhanie, swapy na kreditné zlyhanie (credit default swap – CDS) a swapy celkových výnosov. Index CDS ako index obchodovaných kreditných derivátov odráža vývoj premií CDS.

- 5.218. *Definícia:* Swapy na kreditné zlyhanie (CDS) sú kontrakty kreditného poistenia. Sú určené na krytie strát veriteľa (kupujúceho swapu na kreditné zlyhanie), keď:
- a) sa vyskytne kreditná udalosť vo vzťahu k referenčnej jednotke, ktorá nie je pričlenená ku konkrétnemu dlhovému cennému papieru alebo pôžičke. Kreditnou udalosťou, ktorá má vplyv na príslušnú referenčnú jednotku, môže byť zlyhanie, ale takisto nevykonanie platby na základe akéhokoľvek (kvalifikovaného) záväzku, ktorý sa stal splatný, ako napríklad v prípade reštrukturalizácie dlhu, porušenia zmluvných ustanovení a iné;
 - b) konkrétny dlhový nástroj, zvyčajne dlhový cenný papier alebo pôžička, zlyháva. Podobne ako v prípade swapových kontraktov, kupujúci swapu na kreditné zlyhanie (považovaný za predávajúceho riziko) vypláca sériu prémie predávajúcemu swapu na kreditné zlyhanie (považovaný za kupujúceho riziko).
- 5.219. Keď nenastane zlyhanie pridruženej jednotky alebo dlhového nástroja, predávajúci riziko pokračuje vo vyplácaní prémie do konca kontraktu. Ak nastane zlyhanie, kupujúci riziko odškodní predávajúceho riziko za stratu a predávajúci riziko prestane vyplácať prémie.

5.220. Finančné deriváty nezahŕňajú:

- a) podkladový nástroj, na ktorom je založený finančný derivát;
- b) štruktúrované dlhové cenné papiere, ktoré sa skladajú z dlhového cenného papiera alebo koša dlhových cenných papierov a finančného derivátu alebo koša finančných derivátov, kde deriváty nie sú oddeliteľné od dlhového cenného papiera a pôvodne investovaná istina je rozsiahla v porovnaní s budúcimi výnosmi z vložených finančných derivátov. Finančné nástroje, pri ktorých sú investované relatívne malé sumy istiny v porovnaní s možnými výnosmi a ktoré sú plne rizikové, sa zaraďujú medzi finančné deriváty. Finančné nástroje, pri ktorých možno navzájom oddeliť dlhový cenný papier a finančný derivát, sa klasifikujú podobne;
- c) splatné platby rozpätia, ktoré sa vzťahujú na finančné deriváty, sa zaraďujú medzi ostatné vklady alebo pôžičky v závislosti od zúčastnenej inštitucionálnej jednotky. Nesplatné platby rozpätia, ktoré znižujú alebo rušia stavy aktíva/pasíva a ktoré môžu vzniknúť počas platnosti kontraktu, sa však považujú za vyrovnania v rámci kontraktu a zaraďujú sa medzi transakcie s finančnými derivátmi;
- d) sekundárne nástroje, ktoré nie sú obchodovateľné a nemožno ich na trhu realizovať,
a
- e) swapy so zlatom, ktoré majú rovnakú povahu ako dohody o spätnej kúpe cenných papierov.

Zamestnanecké opcie na akcie (F.72)

- 5.221. *Definícia:* Opcie na akcie pre zamestnancov sú dohody k určitému dátumu, na základe ktorých má zamestnanec právo kúpiť daný počet akcií zamestnávateľa za stanovenú cenu buď k určitému dátumu, alebo v rámci časového obdobia, ktoré nasleduje bezprostredne po dátume vzniku nároku.

Používa sa táto terminológia:

Dátum uzavretia dohody je „dátum poskytnutia“.

Dohodnutá nákupná cena je „realizačná cena“.

Dohodnutý prvý deň nákupu je „dátum vzniku nároku“.

Časové obdobie po dni vzniku nároku, počas ktorého možno vykonať nákup, je „doba uplatnenia“.

- 5.222. Transakcie so zamestnaneckými opciami sa zaznamenávajú na finančnom účte ako zodpovedajúca protihodnota k položke odmeny zamestnancov, a to v hodnote opcie na akcie. Hodnota opcie je rozložená na obdobie od dátumu poskytnutia po dátum vzniku nároku; ak chýbajú podrobné údaje, zaznamenajú sa k dátumu vzniku nároku. Následne sa transakcie zaznamenávajú k dátumu uplatnenia alebo ak sú obchodovateľné a skutočne obchodované, v období medzi dátumom vzniku nároku a koncom doby uplatnenia.

- 5.223. Sekundárny obchod s opciami a uzatváranie opcií pred dodaním zahŕňajú finančné transakcie. Ak opcia dospeje k dodaniu, môže, no nemusí sa uplatniť. V prípade uplatnenia opcie sa môže platba vystavovateľa opcie držiteľovi opcie rovnať rozdielu medzi prevažujúcou trhovou cenou podkladového aktíva a realizačnou cenou alebo sa môže predaj podkladového finančného alebo nefinančného aktíva zaznamenať v prevažujúcej trhovej cene a opačná platba medzi držiteľom opcie a vystavovateľom opcie sa rovná realizačnej cene. Rozdiel medzi prevažujúcou trhovou cenou podkladového aktíva a realizačnou cenou sa v oboch prípadoch rovná likvidačnej hodnote opcie, čo je cena opcie ku konečnému dátumu. V prípadoch, keď sa opcia neuplatní, neprebehne žiadna transakcia. Vystavovateľ opcie však realizuje zisk z držby a držiteľ opcie realizuje stratu z držby (v oboch prípadoch sa rovnajú prémii zaplatenej pri uzavretí kontraktu), ktoré sa zaznamenajú na účte precenenia.

- 5.224. Transakcie zaznamenané pre finančné deriváty zahŕňajú všetky obchody so zmluvami, ako aj čistú hodnotu realizovaných vyrovnaní. Môže takisto existovať potreba zaznamenávať transakcie spojené s uzatváraním derivátových kontraktov. Avšak v mnohých prípadoch obe strany uzatvárajú kontrakt o derivátoch bez akejkoľvek vzájomnej platby; v takýchto prípadoch je hodnota transakcie pri vzniku zmluvného vzťahu nulová a na finančnom účte sa nič nezaznamenáva.
- 5.225. Každá explicitná provízia zaplatená maklérom alebo sprostredkovateľom alebo od nich prijatá za dohodnutie opcí, futurít, swapov a iných kontraktov o derivátoch sa na príslušných účtoch považuje za platbu za služby. Strany pri swapových kontraktoch sa nepovažujú za strany, ktoré si navzájom poskytujú službu, ale každá platba tretej strane za dohodnutie swapu sa považuje za platbu za službu. Keď sa na základe swapovej dohody vymieňajú sumy istín, príslušné toky sa majú zaznamenať ako transakcie s podkladovým nástrojom; toky ostatných platieb sa majú zaznamenať v kategórii finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (F.7). Zatiaľ čo prémia zaplatená predávajúcemu opcie sa môže koncepčne považovať za takú, ktorá v sebe zahŕňa poplatok za službu, v praxi zvyčajne nemožno rozlíšiť zložku služby. Preto sa má plná cena zaznamenať ako nadobudnutie finančného aktíva kupujúcim a ako vznik záväzku na strane predávajúceho.

5.226. Ak nie je predmetom kontraktov výmena istiny, na začiatku sa nezaznamenáva žiadna transakcia. V oboch prípadoch sa implicitne v tomto bode vytvára finančný derivát s nulovou počiatočnou hodnotou. Následne sa hodnota swapu rovná jednej z týchto súm:

- a) pre sumy istín bežnej trhovej hodnote rozdielu medzi očakávanými budúcimi trhovými hodnotami súm, ktoré sa majú opätovne vymeniť, a sumami špecifikovanými v kontrakte a
- b) pre ostatné platby bežnej trhovej hodnote budúcich tokov špecifikovaných v kontrakte.

5.227. Zmeny v hodnote finančného derivátu v čase sa zaznamenávajú na účte precenenia.

- 5.228. Následné opätovné výmeny istiny sa budú riadiť podmienkami swapového kontraktu a môžu znamenať aj výmenu finančných aktív za cenu odlišnú od prevažujúcej trhovej ceny takýchto aktív. Zodpovedajúcou protiplatbou medzi stranami swapového kontraktu bude platba, ktorá je špecifikovaná v kontrakte. Rozdiel medzi trhovou a zmluvnou cenou sa potom rovná likvidačnej hodnote aktíva/pasíva k dátumu splatnosti a zaznamenáva sa ako transakcia s finančnými derivátmi a zamestnaneckými opciami na akcie (F.7). Celkovo musia transakcie s finančnými derivátmi a zamestnaneckými opciami na akcie zodpovedať celkovému zisku alebo strate z precenenia počas trvania swapového kontraktu. Tento postup je analogický postupu stanovenému pre opcie, ktoré dospeli k dodávke.
- 5.229. Swap alebo dohoda o budúcej úrokovej sadzbe sa v prípade inštitucionálnej jednotky zaznamenáva v položke finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie na strane aktív, ak je čistá hodnota kladná. Ak má swap čistú hodnotu zápornú, podľa pravidla sa takisto zaznamenáva na strane aktív, aby sa zamedzilo neustálej zmene strany aktív a záväzkov. Záporné čisté platby teda zvyšujú čistú hodnotu.

Ostatné pohľadávky/závázky (F8)

- 5.230. *Definícia:* Ostatné pohľadávky/závázky sú finančné aktíva a pasíva vytvorené ako zodpovedajúce súvzťažné transakcie k transakciám, kde existuje časový posun medzi týmito transakciami a zodpovedajúcimi platbami.
- 5.231. Ostatné pohľadávky/závázky zahŕňajú transakcie s finančnými pohľadávkami, ktoré vyplývajú z predčasných alebo omeškaných platieb za transakcie s výrobkami alebo službami, rozdeľovacie transakcie alebo finančné transakcie na sekundárnom trhu.
- 5.232. Finančné transakcie s ostatnými pohľadávkami/závážkami sa skladajú z:
- a) obchodných úverov a preddavkov (F.81) a
 - b) ostatných pohľadávok/závážkov okrem obchodných úverov a preddavkov (F.89).

Obchodné úvery a preddavky (F.81)

- 5.233. *Definícia:* Obchodné úvery a preddavky sú finančné pohľadávky, ktoré vznikajú z priameho poskytnutia úveru dodávateľmi výrobkov a služieb ich zákazníkom a z preddavkov za nedokončenú prácu alebo prácu, ktorá sa ešte len má uskutočniť, vo forme platby zákazníkov vopred za výrobky a služby, ktoré ešte neboli dodané.
- 5.234. Obchodné úvery a preddavky vznikajú, keď sa platba za výrobky alebo služby nevykoná v rovnakom čase, ako dochádza k zmene vlastníctva výrobkov alebo k poskytnutiu služby. Ak sa platba vykoná pred zmenou vlastníctva, ide o preddavok.
- 5.235. Akruálne, ale ešte nezaplatené nepriamo merané služby finančného sprostredkovania (FISIM) sú zahrnuté so zodpovedajúcim finančným nástrojom, zvyčajne úrokom, a platba poistného vopred je zahrnutá v technických rezervách poistenia (F.61); ani v jednom prípade sa nevykonáva zaznamenanie v položke obchodné úvery a preddavky.
- 5.236. Subkategória obchodné úvery a preddavky zahŕňa:
- a) finančné pohľadávky vzťahujúce sa na dodávky výrobkov alebo služieb vtedy, keď sa platba ešte neuskutočnila;
 - b) obchodné úvery akceptované faktoringovými korporáciami okrem prípadu, keď sa to považuje za pôžičku;

c) nájomné z budov narastajúce v čase a

d) nedoplatky týkajúce sa platieb za výrobky a služby, ak nie sú založené na pôžičke.

5.237. Obchodné úvery je potrebné odlišovať od obchodného financovania vo forme obchodných zmeniek a úveru poskytovaného tretími stranami na financovanie obchodu.

5.238. Obchodné úvery a preddavky nezahŕňajú pôžičky na financovanie obchodných úverov. Tie sú klasifikované ako pôžičky.

5.239. Obchodné úvery a preddavky možno rozdeľovať podľa pôvodnej splatnosti na krátkodobé a dlhodobé obchodné úvery a preddavky.

Ostatné pohľadávky/záväzky okrem obchodných úverov a preddavkov (F.89)

5.240. *Definícia:* Ostatné pohľadávky/záväzky sú finančné pohľadávky, ktoré vznikajú z časových posunov medzi rozdeľovacími transakciami alebo finančnými transakciami na sekundárnom trhu a zodpovedajúcimi platbami.

- 5.241. Ostatné pohľadávky/závázky zahŕňajú finančné nároky vytvorené v dôsledku časových posunov medzi transakciami v čase nároku a platbami realizovanými vo vzťahu napríklad k:
- a) mzdám a platom;
 - b) daniam a sociálnym príspevkom;
 - c) dividendám;
 - d) rente a
 - e) kúpe a predaju cenných papierov.
- 5.242. Akruálny úrok a nedoplatky sa zaznamenávajú s finančným aktívom alebo záväzkom, na ktoré sa vzťahujú, a nie ako ostatné pohľadávky/závázky. Ak sa akruálny úrok nezaznamenáva ako reinvestovaný do finančného aktíva, má byť klasifikovaný pod položkou ostatné pohľadávky/závázky.
- 5.243. V prípade poplatkov za požičanie cenných papierov alebo pôžičku zlata, ktoré sa považujú za úrok, sa zodpovedajúce zápisy vykonajú v položke ostatné pohľadávky/závázky, a nie s nástrojom, na ktorý sa vzťahujú.

5.244. Medzi ostatné pohľadávky/záväzky nepatria:

- a) iné štatistické diskrepancie ako časové posuny medzi transakciami s výrobkami a službami, rozdeľovacími transakciami alebo finančnými transakciami a zodpovedajúcimi platbami;
- b) predčasná alebo omeškaná platba pri tvorbe finančných aktív alebo splácaní záväzkov, iná ako tie, ktoré sú klasifikované ako ostatné pohľadávky/záväzky. Tieto predčasné alebo omeškané platby sa klasifikujú do kategórie relevantného nástroja;
- c) sumy daní a sociálnych príspevkov splatných verejnej správe, ktoré sa majú zahrnúť do ostatných pohľadávok/záväzkov, bez tej časti daní a sociálnych príspevkov, ktoré sa pravdepodobne nevyberú a ktoré preto predstavujú pohľadávku verejnej správy, ktorá nemá žiadnu hodnotu.

PRÍLOHA 5.1 — KLASIFIKÁCIA FINANČNÝCH TRANSAKCIÍ

5.A1.01. Finančné transakcie možno klasifikovať podľa rôznych kritérií: podľa druhu finančného nástroja, obchodovateľnosti, druhu dôchodku, splatnosti, meny a druhu úrokov.

Klasifikácia finančných transakcií podľa kategórie

5.A1.02. Finančné transakcie sa klasifikujú do kategórií a subkategórií uvedených v tabuľke 5.3.

Táto klasifikácia transakcií s finančnými aktívami a pasívami zodpovedá klasifikácii finančných aktív a pasív.

Tabuľka 5.3 – Klasifikácia finančných transakcií

Kategória	Kód		
Menové zlato a zvláštne práva čerpania (ZPČ)	F.1		
Menové zlato		F.11	
Zvláštne práva čerpania (ZPČ)		F.12	
Obeživo a vklady	F.2		
Obeživo		F.21	
Prevoditeľné vklady		F.22	
Ostatné vklady		F.29	
Dlhové cenné papiere	F.3		
Krátkodobé		F.31	
Dlhodobé		F.32	
Pôžičky	F.4		
Krátkodobé		F.41	
Dlhodobé		F.42	
Majetkové účasti a akcie alebo podielové listy investičných fondov	F.5		
Majetkové účasti		F.51	
Kótované akcie			F.511
Nekótované akcie			F.512

Kategória	Kód		
Ostatné majetkové účasti			F.519
Akcie alebo podielové listy investičných fondov		F.52	
Akcie alebo podielové listy fondov peňažného trhu (FPT)			F.521
Akcie alebo podielové listy, iné ako investičných fondov peňažného trhu (FPT)			F.522
Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk	F.6		
Technické rezervy neživotného poistenia		F.61	
Nároky na životné poistenie a anuitu		F.62	
Nároky na dôchodok		F.63	
Nároky penzijných fondov voči manažérom penzijných fondov		F.64	
Nároky na nepenzijné dávky		F.65	
Rezervy na uplatnenie štandardizovaných záruk		F.66	
Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie	F.7		
Finančné deriváty, iné ako zamestnanecké opcie na akcie		F.71	
Zamestnanecké opcie na akcie		F.72	
Ostatné pohľadávky/závázky	F.8		
Obchodné úvery a preddavky		F.81	
Ostatné pohľadávky/závázky okrem obchodných úverov a preddavkov		F.89	

5.A1.03. Klasifikácia finančných transakcií a finančných aktív a pasív je primárne založená na likvidite, obchodovateľnosti a právnych charakteristikách finančných nástrojov.

Vymedzenia kategórií sú vo všeobecnosti nezávislé od klasifikácie inštitucionálnych jednotiek. Klasifikácia finančných aktív a pasív môže byť ďalej podrobnejšie rozčlenená pomocou krížovej klasifikácie podľa inštitucionálnych jednotiek. Napríklad prevoditeľné vklady medzi korporáciami prijímajúcimi vklady, inými ako centrálna banka, sú krížovo klasifikované ako medzibankové pozície.

Klasifikácia finančných transakcií podľa obchodovateľnosti

5.A1.04. Finančné pohľadávky sa môžu rozlišovať podľa toho, či sú, alebo nie sú obchodovateľné.

Pohľadávka je obchodovateľná vtedy, ak možno jej vlastníctvo okamžite previesť z jednej jednotky na inú jednotku odovzdaním, rubopisom alebo v prípade finančných derivátov vyrovnaním. Hoci možno potenciálne obchodovať s akýmkoľvek finančným nástrojom, obchodovateľné nástroje sú určené na obchodovanie na organizovanej burze a OTC trhu, hoci skutočné obchodovanie nie je nevyhnutnou podmienkou obchodovateľnosti.

Podmienky potrebné pre obchodovateľnosť sú:

- a) prevoditeľnosť alebo v prípade finančných derivátov možnosť vyrovnania;
- b) štandardizácia, ktorá sa často preukazuje zastupiteľnosťou a pridelovaním kódu ISIN, a
- c) držiteľ aktíva si nevyhradzuje žiadne právo na právne kroky voči predchádzajúcim držiteľom.

- 5.A1.05. Cenné papiere, finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie (AF.7) sú obchodovateľné finančné pohľadávky. Cenné papiere zahŕňajú dlhové cenné papiere (AF.3), kótované akcie (AF.511), nekótované akcie (AF.512) a akcie investičných fondov (AF.52). Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie sa neklasifikujú ako cenné papiere, i keď sú obchodovateľnými finančnými nástrojmi. Sú viazané na špecifické finančné alebo nefinančné aktíva alebo indexy, prostredníctvom ktorých možno na finančných trhoch obchodovať so samotnými finančnými rizikami.
- 5.A1.06. Menové zlato a ZPČ (AF.1), obeživo a vklady (AF.2), pôžičky (AF.4), ostatné majetkové účasti (AF.519), poisťné, penzijné a štandardizované schémy záruk (AF.6) a ostatné pohľadávky/záväzky (AF.8) nie sú obchodovateľné.

Štruktúrované cenné papiere

- 5.A1.07. Štruktúrované cenné papiere sa zvyčajne skladajú z cenného papiera alebo koša cenných papierov a finančného derivátu alebo koša finančných derivátov. Finančné nástroje, ktoré nie sú štruktúrovanými cennými papiermi, sú napríklad štruktúrované vklady, ktoré majú vlastnosti vkladov a finančných derivátov. Dlhové cenné papiere na rozdiel od finančných derivátov zvyčajne zahŕňajú na začiatku platbu istiny, ktorá sa má splatiť.

Klasifikácia finančných transakcií podľa druhu dôchodku

5.A1.08. Finančné transakcie sa klasifikujú podľa druhu dôchodku, ktorý vytvárajú. Prepojenie dôchodku so zodpovedajúcimi finančnými aktívami a pasívami uľahčuje výpočet mier výnosu. V tabuľke 5.4 je znázornená podrobná klasifikácia podľa transakcií a podľa druhu dôchodku. Kým výnosmi z menového zlata a zvláštnych práv čerpania, vkladov, dlhových cenných papierov, pôžičiek a ostatných pohľadávok/závazkov sú úroky, výnosmi z majetkovej účasti sú predovšetkým dividendy, reinvestované zisky alebo výbery z dôchodkov kvázikorporácií. Investičný dôchodok sa priraduje držiteľom akcií investičných fondov a technických poisťných rezerv. Odmena za účasť na finančnom deriváte sa nezaznamenáva ako dôchodok, pretože sa nevypláca žiadna istina.

Tabuľka 5.4 – Klasifikácia finančných transakcií podľa druhu dôchodku

Finančné transakcie	Kód	Druh dôchodku	Kód
Menové zlato a zvláštne práva čerpania (ZPČ)	F.1	Úroky	D.41
Obeživo	F.21	Žiadne	
Prevoditeľné vklady	F.22	Úroky	D.41
Ostatné vklady	F.29	Úroky	D.41
Dlhové cenné papiere	F.3	Úroky	D.41
Pôžičky	F.4	Úroky	D.41
Majetkové účasti	F.51	Rozdelené dôchodky korporácií	D.42
		Reinvestované zisky	D.43
Kótované a nekótované akcie	F.511	Dividendy	D.421
		Reinvestované zisky	D.43
Ostatné majetkové účasti	F.519	Výbery z dôchodkov kvázikorporácií	D.422
		Reinvestované zisky	D.43
		Dividendy	D.421
Akcie alebo podielové listy investičných fondov	F.52	Investičné dôchodky patriace akcionárom kolektívnych investičných fondov	D.443
Poistné, penzijné a štandardizované schémy záruk	F.6	Investičné dôchodky patriace držiteľom poisťiek	D.441
		Investičné dôchodky splatné pri nároku na dôchodok	D.442
Finančné deriváty a zamestnanecké opcie na akcie	F.7	Žiadne	
Ostatné pohľadávky/závazky	F.8	Úroky	D.41

Klasifikácia finančných transakcií podľa druhu úrokovej sadzby

- 5.A1.09. Finančné aktíva a pasíva, z ktorých výnosom je úrok, možno rozčleniť podľa druhu úrokovej sadzby, a to na pevnú, pohyblivú alebo zmiešanú úrokovú sadzbu.
- 5.A1.10. Pri finančných nástrojoch s pevnou úrokovou sadzbou sú zmluvné platby nominálneho úroku pevne určené, pokiaľ ide o menu, v ktorej sú denominované, počas celej životnosti finančného nástroja alebo na určitý počet rokov. Dlžníkovi je na začiatku známy časový harmonogram a hodnota úrokových platieb a splátok istiny.
- 5.A1.11. Pri finančných nástrojoch s premenlivou úrokovou sadzbou sú úroky a platby istiny naviazané na úrokovú sadzbu, všeobecný cenový index výrobkov a služieb alebo cenu aktív. Referenčná hodnota sa pohybuje v závislosti od trhových podmienok.
- 5.A1.12. Finančné nástroje so zmiešanou úrokovou sadzbou majú počas svojej životnosti pevnú aj pohyblivú úrokovú sadzbu a klasifikujú sa ako finančné nástroje s pohyblivou úrokovou sadzbou.

Klasifikácia finančných transakcií podľa splatnosti

- 5.A1.13. Z dôvodu analýzy úrokových sadzieb, ziskov z aktív, likvidity alebo schopnosti plniť dlhovú službu môže byť potrebné rozčlenenie finančných aktív a pasív podľa rozsahu splatnosti.

Krátkodobá a dlhodobá splatnosť

5.A1.14.*Definícia:* Finančné aktívum alebo pasívum s krátkou lehotou splatnosti je splatné na požiadanie veriteľom alebo do jedného roka. Finančné aktívum alebo pasívum s dlhou lehotou splatnosti je splatné niekedy po jednom roku alebo nemá stanovenú splatnosť.

Pôvodná splatnosť a zostávajúca lehota do splatnosti

5.A1.15.*Definícia:* Pôvodná splatnosť finančných aktív alebo pasív sa definuje ako obdobie od dátumu ich vzniku do dátumu poslednej dohodnutej platby. Zostávajúca lehota do splatnosti finančných aktív alebo pasív je definovaná ako obdobie od referenčného dátumu do dátumu poslednej dohodnutej platby.

5.A1.16. Konceptia pôvodnej splatnosti pomáha pri pochopení mechanizmu vzniku dlhu. Dlhové cenné papiere a pôžičky sa preto rozdeľujú podľa pôvodnej splatnosti na krátkodobé a dlhodobé cenné papiere a pôžičky.

5.A1.17. Zostávajúca lehota do splatnosti je relevantnejšia pri analýze dlhovej pozície a možnosti dlhovej služby.

Klasifikácia finančných transakcií podľa meny

5.A1.18. Mnoho kategórií, subkategórií a subpozícií finančných aktív a pasív možno rozčleniť podľa meny, v ktorých sú denominované.

5.A1.19. Finančné aktíva alebo záväzky v zahraničnej mene zahŕňajú finančné aktíva alebo záväzky denominované v menovom koši, napríklad ZPČ a finančné aktíva alebo záväzky denominované v zlate. Rozlišovanie medzi národnou menou a zahraničnými menami je obzvlášť vhodné pri obežive a vkladoch (AF.2), dlhových cenných papieroch (AF.3) a pôžičkách (AF.4).

5.A1.20. Mena, v ktorej dochádza k vyrovnaniu, môže byť odlišná od meny, v ktorej je nástroj denominovaný. Mena, v ktorej dochádza k vyrovnaniu, je menou, do ktorej sa konvertuje hodnota pozícií a tokov finančných nástrojov, ako sú napríklad cenné papiere, pri každom vyrovnaní.

Peňažné agregáty

5.A1.21. Analýza monetárnej politiky si môže vyžadovať identifikáciu peňažných agregátov, ako sú M1, M2 a M3, na finančnom účte. Peňažné agregáty nie sú v ESA 2010 vymedzené.
